

קונטרס

אאלפך

חכמה

בלבני משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך בקע

תורה לשמה

תורת שיעשועים

לא מונה כלל

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולחוסף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקישים: כוכביות [*]
< [#] סולמית
< [מספר שיעור] סולמית
[#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
ישלח בקשה במייל:
bilvavi231@gmail.com

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן ליצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך בקע

עבודה

בלבביפדיה עבודת ה' בקע..... ז

מחשבה

בלבביפדיה מחשבה בקע..... יט

סוגיות במחשבה בקע..... כט

ר"א שערים

צירוף ב-ק / ב-ע / ע-ק..... לג

קבלה

בלבביפדיה קבלה בקע..... לט

מילון ערכים בקבלה בקע..... מד

ארמית

מילון ערכים בארמית בקע - בזע - פולח..... מז

מדור עבודה

בלבביפדיה עבודת ה'
בקע

בלבניפדיה עבודת ה'

בקע

וכמו שברור - בשורש עץ הדעת טוב ורע מונחים שני כוחות נפרדים זה מזה, טוב ורע זה לעומת זה, ומצד כך מה שבוקעים את העצים, היינו בכדי להבדיל את שורש הטוב שבהם מהרע שבהם, זה גופא שורש הבקיעה. והרי האותיות הראשונות של בקע הם בק שכפי שנתבאר בשיעור על ערך בק זה מלשון נקב, ובתוספת הע' זהו בקע ולבקוע היינו לחלק את הדבר לחלקים^א מלשון בקעים בקעים, כמו שאומרים חז"ל שכאשר הארץ יבשה היא נעשית בקעים בקעים, ושורש החלוקה הזו הוא לקחת את העץ שמעורב בו טוב ורע ולבקע אותו בכדי להבדיל בין הטוב שבו לרע שבו, זה העומק של 'ויבקע עצי עולה'.

הביקוע התחתון שבעקידה - לאחד את אברהם ויצחק ולהבדיל את ישמעאל ועשיו והביקוע העליון - להבדיל בין טוב לטוב ב"ב שבטים

ולפי"ז, נבין את השורש העמוק יותר של הבקיעה - הרי כמו שידועים עד מאד דברי חז"ל שעל אף שבחיצוניות העקידה היתה מה שאברהם אבינו עקד את יצחק בנו ע"ג המזבח שאברהם הוא העוקד ויצחק היה הנעקד, אבל בפנימיות זה עקידת יצחק לאברהם שעוקדים ומחברים אותם גם יחד, זה המהות הפנימית של העקידה כמו שהרחיבו בזה חז"ל להדיא.

ובפנימיות יותר, הרי הכח שמחבר את אברהם ואת יצחק זהו כחו של יעקב, שהרי יעקב כידוע הוא הממצע בין האבות, בין אברהם ויצחק, והוא הכח המחברם, וא"כ כיון

בקע - כמו שנאמר בקרא בפרשת העקידה (בראשית כב, ג) "ויבקע עצי עולה".

ובטעם הדבר שהיה נצרך אברהם להביא שם עצים היינו לצורך ההקרבה של הקרבן בין לפי מה שסבר אברהם תחילה שזה יצחק ובין למה שהיה בפועל לאחר מכן בהקרבת האיל.

ומדוע היה נצרך לבקע את העצים? - כפשוטו ממש זה מצד שקשה לשאת גזע גדול, והסיבה הנוספת היא משום שנצרך שהאש תאחז בעצים וככל שהגזע גדול יותר, כך קשה יותר לאש להאחז בעצים ולכן מבקעים את העצים בכדי להופכם לגזרי עצים כמו שהיה במזבח, ועי"כ קל לאש להאחז בהם.

שורש ה'ויבקע עצי עולה' - להבדיל בין הטוב לרע בשורש העצים בעץ הדעת

ובעומק יותר, בכללות שורש העצים הוא בשני העצים הידועים עץ החיים ועץ הדעת, ומצד כך לעניינא דידן, שורש ה'ויבקע עצי עולה' של אברהם שאברהם לוקח עצים לצורך עקידת יצחק, זהו בעצים התחתונים ששורשם בעץ הדעת טוב ורע, שלוקחים דייקא אותם על מנת להעלות אותם ללעילא, שהרי שורש הקרבן הוא שכשהבהמה מתה, הקרבן מוקרב ועולה ללעילא ונקשר בחי החיים ולכן כהגדרה כוללת ההקרבה התחתונה היא הקרבה שבאה בכדי לכפר על חטא שהרי אפילו לגבי קרבן עולה אומרים חז"ל שהוא בא לכפר על הרהורי לב^א, ולכן גם העצים של העולה, הם העצים התחתונים שמעלים אותו ללעילא יחד עם הקרבן.

^א שבדקות העולה באה לכפר על הרהורים שעולים בלבו של האדם.

^ב ומצד כך לבקוע הוא מעין לבצוע.

היוצאות ממנו, וביצחק הן ההבדלה שלו עצמו מישמעאל והן בתולדות שלו שזה יעקב ועשיו.

אבל יש כח של בקיעה שמתגלה דייקא מדין יעקב עצמו שהרי כידוע, יעקב שונה מאברהם ומיצחק, מאברהם ויצחק יצא פסולת ואילו יעקב מיטתו שלימה כמו שאומרת הגמ' בשבת (קמו, א) ולא יצא ממנו פסולת, ונמצא שאצל יעקב אין ב'ויבקע' הבדלה בין טוב לרע שהרי אין רע בזרעו, אלא יש כאן כח של ביקוע והבדלה בטוב עצמו בין טוב לטוב.

ומונח כאן א"כ שני עומקים מהו הגדר של 'ויבקע', ה'ויבקע' התחתון זה 'ויבקע עצי עולה' שכפי שנתבאר זה ביקוע של עצים במדרגה התחתונה של עץ הדעת שיש שם טוב ורע וצריך לבקע ולהבדיל בין הטוב והרע. אבל ה'ויבקע' במדרגה העליונה יותר זה ה'ויבקע' אותיות 'יעקב' כיון שמצד יעקב עצמו מתגלה הבקיעה בטוב, הבקיעה ל"ב שבטים שע"כ כ"א מהם הופך להיות מציאות של טוב שנבקעה לעצמה, ומצד כך ב'ויבקע' מונח האותיות י"ב כיון שביעקב מונח אופן הבקיעה של י"ב השבטים שיוצאים מיעקב שאין בהם הבדלה בין טוב לרע כי כולם במדרגה של קדושה, אלא החלוקה של כל שבט כמציאות לעצמו.

בקיעת ים סוף ל"ב גזרים - מכח ההבדלה בין טוב לטוב שב'ויבקע עצי עולה'

ולפי"ז יתבארו דברי חז"ל במדרש על אתר² - 'בזכות ויבקע עצי עולה זכה אברהם אבינו לונטה את ירך על הים ובקעהו' (שמות יד, טז) שזה הבקיעה שהיתה בקריעת ים סוף, ונתבונן להבין את העומק המונח כאן בדברי חז"ל שבזכות הבקיעה של עצי העולה זוכים לבקיעת הים, כלומר, על אף שכפשוטו, יש כאן בקיעה לעומת בקיעה, אבל איפה המהות של היחס בין שני הדברים, ולפי מה שנתבאר, גדר הדברים

שפנימיות העקידה היא מה שאברהם ויצחק נעקדים ומתחברים יחד כמו שנתבאר, הכח שמחבר אותם יחד זהו כחו של יעקב, וכמו שכבר נתבאר במקו"א, זה רמוז במילה 'ויבקע עצי עולה' שהיא אותיות ויעקב והיינו משום שמכחו של יעקב היה את ה'ויבקע עצי עולה', - הוא זה שמחבר את אברהם ויצחק בעקידה.

וכמובן צריך להבין למה מה שיעקב מחבר את אברהם ויצחק שזה שייך לפנימיות כל מעשה העקידה בכללות, רמוז - ובדקות גנוז - דווקא בכח הביקוע של עצים.

ולפי מה שנתבאר לעיל, ביאור הדבר הוא כך - הרי הוזכר ששורש העצים שנבקעו כאן הוא עץ הדעת שיש בו טוב ורע שצריך לבקוע ולחלק אותו לבקעים בקעים בכדי להפריד את הטוב מהרע, והרי בקומת הנפש של אברהם ויצחק, הגילוי הזה של טוב ורע, מתגלה במה שמאברהם יצא טוב - יצחק ויצא כנגד זה רע - ישמעאל, וכן מיצחק יוצא טוב - יעקב ויוצא רע - עשיו, זה צורת החלוקה היסודית בין טוב לרע שמתגלה באברהם ויצחק.

ולפי"ז ה'ויבקע' היינו ביקוע השורש הזה של ההבדלה שבאברהם ויצחק, ובדקות, הרי כמו שהוזכר בעקידת יצחק מונח העקידה של יצחק לאברהם בכדי לחברם יחד, ולעניינא דידן - דייקא עי"ז מתגלה ההבדלה של יצחק מישמעאל, והרי שבעומק ב'ויבקע עצי עולה' המתגלה בעקידה שבא להבדיל טוב מרע, מונח גם הכח להבדיל את ישמעאל מיצחק.

ובתולדה מכך מונח גם הכח להבדיל את יעקב מעשיו ומצד כך דייקא ב'ויבקע' רמוז יעקב כיון שכאן מונח הכח להבדיל אותו מעשיו.

אבל בדקות עוד יותר, גנוז כאן שורש פנימי של הבדלה ששייך דווקא ליעקב, כלומר - ראשית, ה'ויבקע' זה לבקוע בין טוב לרע שזה שייך באברהם וביצחק, באברהם, בתולדות

² וכן בעוד כמה וכמה מקומות בחז"ל.

שורש הבקיעה המתגלה אצל אברהם בנהר שעמד עליו בדרך לעקידה - מכח האור של בקיעת ים סוף שעתידי להיות שמאיר למפרע לזמן העקידה ומצד כך, ברור הדבר - הרי כמו שאומרים חז"ל שכאשר אברהם אבינו הלך לעקידה השטן ניסה לעכבו בכמה אופנים ובאחד מהאופנים השטן נדמה לו כנהר שלא היה יכול אברהם לעוברו עד שאמר אברהם "באו מים עד נפש", והרי שמתגלה כאן להדיא מעין מה שמתגלה לאחר מכן אצל בני ישראל, בניו של יעקב אבינו ביציאתם ממצרים כשהם באים לים סוף, - כמו שכשאברהם אבינו הולך לעקידה, הנהר מונע בעדו מלהגיע לעקידה, כמו"כ מעין כך הים מונע מבני ישראל את יציאתם ממצרים.

אבל בעומק, מה שאברהם אבינו מגיע לבסוף לעקידה זה מעין מה שהתגלה בקריעת ים סוף שהים נבקע שהתגלה כאן שורש של בקיעה שהנהר נבקע לאברהם אבינו. מעין מה שמבואר בגמ' בחולין (ט, א) במעשה דרבי פנחס בן יאיר שבדרך הליכתו הוא הגיע לנהר גינאי והוא אמר לו: גינאי חלוק לי מימך ואעבור בך, וכך היה לבסוף שהנהר נבקע לו לרבי פנחס בן יאיר.

וחידוד הדברים - הרי כמו שאומרים חז"ל שכשהים נבקע מכח 'נטה ידך על הים ובקעהו', לא נבקע רק ים סוף, אלא נבקעו כל מימות שבעולם, אז פשוטם של דברי חז"ל הוא שבאותו שעה ובאותו זמן דייקא נבקעו כל מימות שבעולם, אבל בעומק יותר, הרי כידוע מדברי רבותינו, כל אור שמתגלה, הוא קובע 'רשימו' בתוכיות הבריאה, ומכח כך, כח האור קים באותו 'רשימו' גם לאחר הסתקלותו, ולעניינא דידן, מכח שורש האור שהתגלה בבקיעה של ים סוף, יכול להתגלות גם לאחר זמן בקיעת הנהר אצל רבי פנחס בן יאיר.

כלומר, באותה שעה של קריעת ים סוף נבקעו בפועל כל מימות שבעולם, אבל הושרש

הוא כך, כשאברהם אבינו מבקע עצי עולה, הוא מבקע עצים שיש בהם שורש של טוב ורע וע"י הביקוע הוא בא להבדיל את הטוב מהרע כמו שנתבאר, אבל כמו שהוזכר, הכח הפנימי שהיה גנוז באותה בקיעה זהו ה'ויבקע' אותיות ויעקב, והרי שאברהם מעורר כאן את כחו של יעקב שמכחו נעשה הפנימיות של העקידה לעקוד את אברהם ואת יצחק ביחד, כלומר - מחד, עומק הבקיעה היא ההבדלה של טוב ורע שזה ההבדלה של ישמעאל מיצחק ושל עשיו מיעקב כפי שנתבאר לעיל שזה הפנים החיצוניות של העקידה, אבל מאידך, הפנים הפנימיות של העקידה הם כח של חיבור, החיבור של אברהם ויצחק שנעשה מכח יעקב, והרי שמכחו של יעקב מתגלה מחד, חיבור של אברהם ויצחק, ומאידך, בקיעה של הבדלה, אבל לא הבדלה בין טוב לרע אלא הבדלה בין טוב לטוב לי"ב גזרים דקדושה.

וא"כ ב'ויבקע עצי עולה', אברהם מעורר ע"י המעשה הזה את הבקיעה התחתונה של הפרדת הטוב מהרע, - הוא מעורר את השורש של החיבור של אברהם ויצחק מכח יעקב, ועל גבי כך הוא מעורר את הבקיעה העליונה שמתגלה מכחו של יעקב שהיא בקיעה לי"ב גזרים.

וזה א"כ מה שאומר המדרש שבזכות ה'ויבקע עצי עולה', זכה אברהם לבקיעת הים שנגזר לי"ב גזרים שזה הרי שייך למדרגתו של יעקב אבינו, שהים שנבקע לי"ב גזרים, זה הרי לצורך בניו של יעקב אבינו - י"ב השבטים.

וא"כ ההגדרה הפנימית שמונחת כאן היא שמחד, יעקב אבינו מחבר בחיבור גמור את אברהם ויצחק והופכם לאחד שזה הכח הפנימי של העקידה לעוקדם יחד, אבל באותו כח גופא שבו הוא עוקד ומחבר, מאידך הוא בוקע ומחלק את הטוב לי"ב שבטים דקדושה שזה השורש הפנימי של הי"ב גזרים של הים שנבקעים לצורכם בקריעת ים סוף.

יותר לבקוע את הים לי"ב גזרים שזה בקיעה בין טוב לטוב. ובדקות א"כ, מתגלה כאן בקיעה בעצים ובקיעה במים.

אבל לפי מה שנתחדד השתא ששורש המים הוא באור, הרי ששורש הבקיעה הפנימית והעליונה יותר משתי הבקיעות הללו, היא הבקיעה המתגלה באור עצמו, והיא היא עיקר מדרגתו של יעקב אבינו, - וזוהי הבקיעה המבוארת בלשון הפסוק כידוע בנבואה דלעתיד לבוא "אז יבקע כשחר אורך" (ישעיה נה, ה) וכמו שמבואר להדיא ברבותינו ש'בקע' זה אותיות יעקב.

כלומר - הבקיעה השלימה שעתידה להתגלות במהרה בימינו היא בקיעה המתגלה באור, ובה מונח א"כ שורש כל הבקיעות שישנם, - זה מה שיתגלה לעת"ל כשהאור יבקע את מציאות החושך שאז תתגלה מציאות הבקיעה השלימה.

ביקוע בעצים - חלוקה לעולם וביקוע

במים - ביקוע שאינו פירוד בעצם

ולאחר זמן המים, חוזרים ומתאחדים

והסבר הדברים לפי"ז - הרי כאשר מבקעים עצי עולה לגזרים, זוהי בקיעה שגורמת שחלוקת הדברים היא קביעא וקיימא שהרי העצים בטבעם אינם חוזרים להתחבר לאחר שבוקעים אותם, וכל יעודם מכאן ואילך אינו אלא להיות עצי עולה, ולעומת כך בבקיעה שהיה בקריעת ים סוף - נטה ידך על הים ובקעהו' שהים נבקע לי"ב גזרים, לאחר מכן נאמר "וישב הים לפנות בוקר לאיתנו" (שמות יד, כז), כלומר, הבקיעה לא היתה בקיעה שהיא קביעא וקיימא אלא היא היתה בקיעה לזמן, ולאחר מכן הים חוזר למצבו שהיה קודם לכן, והיינו שעל אף שהבקיעה שהיתה כאן היא מכחו של יעקב אבינו, אבל זוהי איננה

כאן אור פנימי של בקיעה שהוא יכול להאיר במקצת גם לאחר זמן כמו בדוגמא של 'גינאי חלוק לי מימדך' אצל רבי פנחס בן יאיר.

אבל בעומק יותר, כאשר נבקע הים זה לא משפיע רק באופן של מכאן ולהבא, אלא זה יכול להשפיע גם מכאן ולמפרע, ולכך כשאברהם אבינו הולך לעקידה ומגיע השטן ומעכבו ע"י שהוא נדמה לו כנהר ומונע בעדו מלהגיע לעקידה, האור של בקיעת ים סוף שעתידי להיות, הוא זה שמאיר למפרע למקום העקידה.

זה א"כ האור הפנימי של ה'ויבקע' אותיות 'יעקב', האור שמתגלה מכחו של יעקב אבינו.

הבקיעה העליונה שלמעלה מבקיעת עצים ובקיעת מים - בקיעת האור דלעת"ל

ובעומק עוד יותר - הרי כידוע עד מאד מדברי חז"ל והוזכר פעמים רבות מאד, ששורש בריאת המים הוא באור, ומצד כך מבואר ברמב"ן שמהשורש הזה היאור נקרא היאור שזה מלשון "יהי אור" (בראשית א, ג) והנהר נקרא בארמית נהרא שהוא קרוב לנהורא שהוא תרגום של אור בארמי. וכמו"כ מפורש בדברי חז"ל שלכן טבעם של המים הוא שהם צלולים וזכים, מחמת ששורשם הוא באור המאיר שהוא זך, ורק שהם משתלשלים למדרגת מים, וכמו כן, מכח ששורש המים הוא הארה לכן מתגלה במים הכח של "כמים הפנים אל הפנים כן לב האדם אל האדם" (משלי כז, ט) שזה משורש ההארה שבמים, - והדברים הללו הם יסודות ברורים בדברי רבותינו, ולפי"ז לעניינא דידן - עד השתא נתבאר שישנם שתי בקיעות, ישנה בקיעה תחתונה לבקוע בין טוב לרע שזה הבקיעה של עצי העולה לבקוע בין הטוב לרע של עץ הדעת וישנה בקיעה עליונה

¹ שרק ע"י האש שאוחזת בהם כשהם עולים ע"ג המזבח, האש חוזרת ומאחדת אותם בתפיסה העליונה יותר, אבל בכחינת ה'בפועל', מתגלה שהם נשארים נפזרים ואין להם אופן שהם מתאחדים בחזרה.

ב"מ פג, ב) על הפסוק (תהלים קד, כ) "תשת חושך ויהי לילה" זה העולם הזה שדומה ללילה, ולכן בעולם הזה יש את מציאות ה'עלמא דפירודא', אבל באור, מצד מהותו של האור, כל עניינו הוא חיבור, ומצד כך אומרים חז"ל (גמ' חגיגה יב, א) "אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו" מכח שכשמאיר האור הכל מתחבר.

וכשמתגלה באור דלעת"ל "אז יבקע כשחר אורך", זה אור של אחדות בבחינת "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", אין באור מציאות שהופכת להיות עלמא דפירודא כיון שכל ההויה שלו היא מציאות של חיבור.

מהות הבקיעה באור - תוקף של אור אחד שמתפרט בקרניים המתפצלים ממנו

ומהי הבקיעה המתגלה לעתיד לבוא במדרגת האור? - אז כהגדרה שורשית ופשוטה, אין הכי נמי, באמת האור לא יבקע לגזרים ולחלקים אלא כל בקיעתו של האור היא במה שהאור יבקע את החושך ויסלק אותו שזהו 'אז יבקע כשחר אורך' שחושך הלילה, נבקע ע"י אור השחר.

אמנם דווקא בדוגמא הזו שהחושך שנמצא בזמן השחר נבקע ע"י החמה - על אף שבתחילה החמה מתחילה לזרוח והיא מסלקת את מציאות החושך, אך לאחר מכן כשהחמה עולה יותר מתגלה שלאט לאט קרניה מפצילות והאור שלה מתפרט לחלקים.

אבל כמו שברור ופשוט, בקריעת ים סוף כאשר התגלה "נטה ידך על הים ובקעהו", באמת הים נקרע והוא נעשה ל"ב גזרים כפשוטו. והרי שלעין הרואה רואים מים שיש בתוכם מקומות של חללים ששם בני ישראל

בקיעה גמורה שלעולם הים נשאר בבקיעתו ל"ב גזרים נפרדים לעולם, אלא זה עומד כ"ב גזרים כל עוד השבטים עוברים ביניהם, אבל לאחר שהם גומרים לעבור והמצרים נכנסים לים כמו שמפורש בקרא, הים שב בחזרה לאיתנו וכל ה"ב חלקים חוזרים ומתחברים.

וההגדרה שמונחת כאן היא שהבקיעה שהיתה במים היא בקיעה לשעתה והיא איננה בקיעה גמורה, ובלשון פנימית יותר - זה לא דבר מובדל בעצם אלא מתגלה כאן הבדלה חלקית שיש בה גם הבחנה של אחדות ולכן לאחר מכן, הים חוזר בחזרה לאחדות הגמורה שלו, וא"כ זה לא דומה לעצים שבוקעים וחותכים אותם שהם נהפכים לגזרי עצים ששם זה פירוד גמור ולכן הם אינם חוזרים ומתאחדים.

משא"כ במים, והעומק - יסוד המים הוא תמיד מתאחד ולכן כידוע, המים נקראים מים בלשון רבים ולא בלשון יחיד משום שתמיד הם באופן של ריבוי שמתאחד, לכן ביסודם אפילו כשהם נפרדים, הפירוד הוא איננו פירוד גמור אלא לבסוף הם חוזרים ומתחברים, זה מה שמתגלה במים בהגדרה שורשית.

מהות האור - חיבור ואחדות לעומת חושך שעניינו פירוד

אבל בעומק עוד יותר, מה שבאור מתגלה 'אז יבקע כשחר אורך' וכפי שהוזכר מדברי חז"ל ש'בקע' זה אותיות יעקב, הינו שמעין מה שהיה בקריעת ים סוף שנבקעו המים שבים, כך לעתיד לבוא עתיד להיבקע האור, ובאור, הרי כל בר-דעת מבין שגם כאשר יש בקיעה באור, הבקיעה איננה בעצמיות של האור כיון שבעצם האור אין מציאות של פירוד גמור.⁷¹ - החושך הוא שורש לפירודא, הוא השורש לעלמא דפירודא' כמו שדורשים חז"ל (גמ' ⁷¹ [גדר הביקוע באור ביחס להבדל שנתבאר בין ביקוע בעצים שהוא לעולם לבין ביקוע במים שהוא לזמן יתבאר בסוף השיעור].

לעברו "בתוך הים ביבשה" (שמות יד, כב).
 להסתכל עליהם, גם באור דלעת"ל - זה
 ההגדרה הפשוטה יותר והמעשית.

**תכלית האור דלעת"ל - אור כולל
 שמאיר בכל פרט את הארתו הפרטית**
 אבל בעומק יותר, השורש הפנימי שמתגלה
 במה שהאור האחד מתחלק לחלקים היינו
 משום שתכלית כל הבריאה כולה היא לא רק
 להאיר את אור הכלל, אלא היא באה להראות
 איך אור הכלל מאיר בכל הפרטים כולם, ואיך
 בכל פרט ופרט מאיר בו האור מן הכלל.

כלומר - הרי כל מה שהקב"ה ברא במציאות
 הבריאה 'המון בריות לאין תכלית" היינו
 בשביל שברכיבו הבריות הללו שהוא ברא,
 יאיר האור, באופן שבכל בריאה פרטית
 לעצמה יאיר האור הכולל, - יתראה השורש
 של האור הכולל ויתראה איך האור הכולל
 מאיר בהתפרטות בדבר הזה, ויתראה גם מהות
 ההראה הפרטית של הדבר הזה בדיוקא.

זהו ה"אז יבקע כשחר אורך", ובלשון ברורה
 ופשוטה - כשיבוא אור הגאולה דלעת"ל,
 בפשוטו המכוון הוא שיתגלה "והיה ה' למלך
 על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו
 אחד" (זכריה יד) והיינו שיתגלה האור הכולל,
 יתגלה אורו של משיח ונצא מהגלות לגאולה
 לאור השלם, וזה אמת, אבל בדקות יותר,
 כאשר האור דלעתיד יאיר, הוא יאיר את כל
 הפרטים של כל ימות עולם ויתגלה איך הם
 האירו מהארה העליונה, ומכח כך יוכלו להבין
 את פרטות ההנהגה של הקב"ה שהוא הנהיג
 את עולמו בכל ימות עולם בכל פרט עד הפרט
 הקטן ביותר שיש, ויושכל ויובן אותו פרט
 מכח ההארה שתאיר באותו פרט.

וזה העומק של 'אז יבקע כשחר אורך' -
 שהיא לא תהיה רק הארה מכאן ולהבא שיהיה
 אור כולל וכולם יזכו לקבל מאותו אור, אלא

לעומת כך כאשר החמה מאירה ויוצאים
 ממנה קרני חמה, מחד רואים את גלגל החמה
 שהוא אחד ומאידך רואים את הקרניים
 שיוצאים ממנה ומתפרשים, וא"כ בשורש
 ההארה של גלגל החמה מתגלה שהאור עצמו
 של גלגל החמה הוא אחד, ועל גבי כך מתגלה
 שיש קרניים שמתחלקים כשהם יוצאים מן
 החמה ומאירים, ודוגמא לדבר - בהארת
 המנורה שבבית המקדש, שביסודה נאמר (שם
 כה, לא) "מקשה תיעשה המנורה ואעפ"כ יש
 בה שבעה קנים היוצאים מן המנורה, והרי
 שמחד מתגלה האחדות שבמנורה, ועל גבי כך
 מתגלה הקנים שיוצאים מן המנורה, וכמו כן
 כאן, זה גם היחס בין גלגל החמה לבין קרני
 האור היוצאים מן החמה.

וזה א"כ בעומק הבקיעה שמתגלה באור
 דלעת"ל שההארה נחלקת לחלקים, כלומר,
 באור דלעת"ל מתגלה תוקף של אור שהוא
 'אחד' שהוא האור הבוקע את כל מציאות
 החושך, אבל אז מתגלה 'אז יבקע כשחר אורך'
 שהאור הזה מגלה בבקיעתו את כל האופנים
 של ההתפרטות שמונחים בתוך הגלגל עצמו.

והסבר הדברים בלשון ברורה ופשוטה - הרי
 לכאן' בהסתכלות חיצונית יותר, יש מקום
 לומר שמספיק שיהיה לעתיד לבוא הארה
 אחת כדוגמת גלגל חמה שתאיר את כל העולם
 כולו, ולכאן' אין צורך שיתווסף לאותו אור
 קרניים שיחלקו את הארתו אור לחלקים
 [כדוגמת קרני החמה], אז בהבחנה הפשוטה,
 ביאור הדבר הוא - כמו שגלגל החמה עצמו יש
 בו תוקף של אור רחב מדאי שאי אפשר לקבלו
 שהרי אי אפשר להסתכל על גלגל החמה עצמו,
 ורק ע"י הארת הקרניים שמתחלקים לחלקים,
 זה גורם שאפשר לקבל יותר את הארת האור,
 ובמידה מסויימת מכח כך יש יותר אפשרות

¹ ודייקא 'יבשה' שהיא אותיות י"ב, ש'-ה', משום שהם עברו בתוך הי"ב גזרים שהם י"ב חלקי יבשה שבתוך הים.

² שמצד כך, מה שמתגלה בגלגל חמה שהוא אחד זה משום שהוא מעין אותו אור, כמו שאומרים חז"ל שאור גלגל החמה זה
 נובלות אורה של מעלה. ומ"מ גלגל חמה הוא דוגמא לאור אחד שמתגלה.

³ מטבע ברכת 'זכרונות' הנאמרת במוסף של ראש השנה.

וא"כ, כשהבקיעה תהיה במדרגה של האור, זוהי בקיעה שתאיר את כל הפרטים הקטנים שישנם, וזה שלימות הגאולה דלעתיד.

ה'קבע' המתגלה ב'בקע' של האור דלעתיד - גילוי קבוע של מדרגת

הכללות ומדרגת הפרטות בשלימות ולפי"ז, כהשלמה למה שנתבאר לעיל - הרי הזכר שביחס לעצים, כאשר היתה בקיעה של עצים זוהי בקיעה שאיננה חוזר להתאחד, ולעומת כך בבקיעה של המים, לאחר מכן המים חזרו להתאחד, וביחס לכך, בבקיעה שתהיה לעתיד לבוא שהיא בקיעה במדרגה של אור להתפרטות הגמורה של כל פרט ופרט, במדרגה הזו, הבקע יתהפך להיות קבע, והיינו שהבקיעה תהיה קבועה, אז כמובן, בהגדרה שטחית מאד, אם הבקיעה הופכת להיות קבועה היא הופכת לכאור' להיות נפרדות גמורה, אבל כמו שברור - ונתבאר לעיל - הבקיעה לעת'ל במדרגת האור תהיה באופן שיאיר האור הכולל ומתגלה איך האור הכולל מאיר בכל ההתפרטויות כולם, וא"כ, זה לא נפרדות אלא זה גילוי של מדרגת הכללות ומדרגת הפרטות בשלימות, והאור הזה שהוא האור דלעת"ל, הוא יהיה אור של קבע.

מדרגת הגאולה שיש בידינו השתא זהו האור של גאולת מצרים שהוא אור שמאיר לזמן, גאולת מצרים האירה לזמן, אבל לאחר מכן חוזרים לגלות, כיון שכך הוא הסדר שכל הארה שיש כאן בעולם היא איננה הארה של קבע אלא בדקות היא הארה של עראי, ולכן זה אור שמאיר ולאחר מכן חוזר ומתכסה וחוזר חלילה, זהו סדר ההארה בכל ימות עולם.

אבל באור של הגאולה העתידה שהוא יהיה בבחינת בקע - בקיעה במדרגת האור, זה לא יהיה אור לזמן אלא מדרגת האור הזה תהיה מדרגה של אור קבוע.

כשיאיר האור דלעת"ל, הוא יאיר בכל הפרטים כולם, והיינו שהוא יאיר את מציאות הפרט ועי"כ יתגלה באותו פרט איך מאיר בו אור הכלל אבל באופן של התפרטות ההארה של אותו פרט.

בקיעת ים סוף - ליי"ב גזרים ובקיעת האור דלעתיד - לכל פרטי הפרטים של הבריאה

ולפי"ז נבין נפלא - הרי כלשון הפסוק "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" ובפרטות לעניינא דידן - הרי ב'מי צאתך מארץ מצרים' היה בקיעת הים שהים נבקע אז רק ליי"ב גזרים ובכל חלק מהיי"ב גזרים הלך שבט אחד, אבל הים לא נחלק לששים רבוא שיצאו ממצרים שלכל נפש פרטית תהיה דרך משלה, וכפי שנתבאר שבקיעת הים היתה בבחינת יבקע דיעקב שאותיות י"ב בתוכו, זה הגדר של קריעת ים סוף.

אבל לעת"ל אף שיתקיים 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', אבל זה לא יהיה שווה ליציאת מצרים אלא זה יהיה חלוק מיציאת מצרים בשני נקודות, נקודה אחת כמו שנתבאר לעיל שביציאת מצרים הבקיעה היתה בקיעה של ים סוף שהיא בקיעה של מים, ולעומת כך כשתהיה הגאולה דלעת"ל, באור של 'בקע כשחר אורך', יתגלה תוקף של בקיעה במדרגה של אור² ולא רק במדרגה של מים.

אבל יתר על כן - בבקיעה שהיתה במדרגת קריעת ים סוף, ה'ובקעהו' היה שהים נבקע ליי"ב גזרים, ובכל חלק, הלך כל השבט בכת אחת, אבל בבקיעה שתהיה באור דלעת"ל האור יבקע לכל ההתפרטות הגמורה של כל הנבראים כולם, והוא יבקע לכל הפרטים של כל ימות עולם כפי שהם היו, זהו האור דלעת"ל שיתגלה בגאולה, האור של 'אז יבקע כשחר אורך'.

² ואף שגם ביציאת מצרים התגלתה הארה של 'לילה כיום יאיר' (תהלים קלט, יב) ואף בקריעת ים סוף כמו שמבואר בקרא שעמוד האש נסע לפניו 'יאיר את הלילה' (שמות יד, כ) אבל עדיין לא היה תוקף של בקיעה בגילוי של אותו אור.

[וכפי שנתבאר¹ שיבשה זה אותיות י"ב, ש' - ה' שהמים נבקע לי"ב גזרים מדין יבשה], אלא העולם יהיה כולו מלא במדרגה של אור שזוהו האור שברא הקב"ה ביום ראשון שאדם היה צופה בו מסוף העולם ועד סופו, וזה א"כ מהות הגאולה במה שהכל יהיה במדרגה של אור ויתגלה באותו אור ו'ירא אלקים את האור כי טוב' שכולו טוב ואין בו שום מציאות של רע.

הבקיעה של האור בעלמא דידן - הבדלה בין אור לחושך ובקיעת האור לעת"ל - בקיעה בתור האור עצמו שמתחלק לפרטי פרטים

וא"כ, כל הבקיעה שתהיה, היא תהיה בקיעה בתוך האור עצמו, ובדקות - הרי מצד מדרגת עלמא דידן נאמר (בראשית א ד-ה) "וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל אלקים בין האור ובין החושך ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא לילה", אבל לעת"ל לא יהיה ה'ויבדל אלקים בין האור ובין החושך' ששורש ההבדלה הזו היא הבקיעה שמונח בה הבדלה בין היום והלילה, בין האור והחושך [שזה מעין אותה בחינה של הבדלה בין טוב לרע], אלא הבקיעה תהיה בתוך האור עצמו ששם תתגלה הבקיעה ביחס למדרגת הפרטות שבאור.

והרי כמו שאומרת המשנה באבות שבעשרה מאמרות נברא העולם, והמאמר הראשון שמפורש בקרא² זהו "ויאמר אלקים יהי אור", - אבל על המאמר הזה חלה בקיעה והבדלה שזהו ה'ויבדל אלקים בין האור ובין החושך' ומכח כך משתלשלים כל סדר המאמרות.

אבל לעתיד לבוא, בכל המאמרות כולם יתגלה "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", שמתגלה ה'אחד' של המאמר האחד - המאמר הראשון שעליו דייקא נאמר "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד" - אבל זה לא יהיה 'יום אחד' מכח איחוד היום והלילה ע"י ה'ויבדל אלקים

גדר האור בעלמא דידן - שכנגדו יש חושך וגדר האור דלעתיד - עולם שכולו מלא באור במדרגה של קבע

ושורש הדבר כמו שברור הוא באור שברא הקב"ה ביום ראשון שכמו שאומרים חז"ל אור שברא הקב"ה ביום ראשון גנזו הקב"ה לצדיקים לעת"ל, - ומצד גניזת האור, מתגלה בעלמא דידן שכל אור אינו מאיר באופן גמור, ולכן, כשהקב"ה תולה את המאורות ביום רביעית דמעשה בראשית יש כבר מציאות של חושך ולכן נאמר שם (בראשית א, יז) "את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים" וכמטבע הברכה שאומרים בברכות ק"ש של ערבית "גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור" - זהו א"כ אור שאינו מאיר באופן של קבע.

אבל באור של הגאולה העתידה שהאור יבקע שבקע זה אותיות קבע כמו שנתבאר, א"כ, כבר לא יתגלה 'גולל אור מפני חושך וחושך מפני אור', כיון שכ"ז היה רק במדרגת עולם הזה שדומה ללילה, אבל לעת"ל בגאולה, האור הופך להיות למציאות של קבע, וכפי שנתבאר - אותו אור שנאמר בו במדרגת עלמא דידן "אור שברא הקב"ה ביום ראשון גנזו לצדיקים לעת"ל" (רש"י בראשית א, ד) - כשיגיע ה'לעתיד לבוא', הגניזה הזו תתגלה וא"כ כל שורש הכיסוי שקיים מכח הגניזה יוסר ויתגלה האור השלם, זהו האור דלעת"ל של 'אז יבקע כשחר אורך' שיהיה כולו במדרגה של קבע.

והבקיעה שתתגלה אז, היא לא תהיה כמובן במדרגה של בקיעת העצים משורש עץ הדעת טוב ורע, שהרי אז יתגלה 'את רוח הטומאה אעביר מן הארץ' וא"כ הבקיעה המתגלה היא לא ביחס למדרגה של טוב ורע שבאה לבקוע אותם ולחלקם.

וכמו כן אין בקיעה במדרגת מים בלבד כמו שהיה בקריעת יום סוף שהמים נעשו יבשה

¹ לעיל בהערה בשולי העמוד.

² וגם לפי דברי חז"ל ש'בראשת נמי מאמר הוא', אבל המאמר שמפורש בקרא שהוא מאמר זהו המאמר של 'ויהי אור'.

שה'כשחר אורך' שיתגלה, הוא לא יהיה רק במדרגה של 'זיהי ערב ויהי בוקר' שלאחר שיש לילה, באה מציאות השחר שזהו ה'כשחר אורך' שבעלמא דידן, אלא כיון שלא יהיה ה'ויבדל אלקים בין האור ובין החושך', א"כ גם לא יהיה 'זיהי ערב' שאחריו בא ה'זיהי בוקר', וא"כ לא יהיה את ה'שחר' שמתגלה השתא בעלמא דידן.

השחר נקרא שחר מלשון שחור שהשחור הוא שורש החושך, אבל כש'יבקע כשחר אורך', הרי שאין 'זיהי ערב ויהי בוקר' שזה שורש השחר, אלא זה יהיה עולם שכולו מלא במציאות הארתו יתברך שמו, וכל עסקינו לא יהא אלא בגילוי הקב"ה הנקרא אורו יתברך שמו, "אז יבקע כשחר אורך".

בין האור ובין החושך, אלא 'אחד' מצד מדרגת 'ויאמר אלקים יהי אור', זה יהיה כל המאמר שיהיה גלוי לעתיד לבוא כשיתגלה "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

ואף שגם בתוך ה'אחד' של אותו מאמר יהיה 'ויבדל', אבל זה לא יהיה 'ויבדל אלקים בין האור ובין החושך' אלא זה יהיה 'ויבדל' בתוך האור עצמו שזה שורש מציאות הבקיעה, ואז מכח הבקיעה שתחול באור, תהיה הארה שתתחלק לכל הפרטי פרטים עד אין קץ² שהיו קיימים כל ימות עולם.

עסק התורה דלעת"ל - במדרגת המאמר הראשון של 'ויאמר אלקים יהי אור'

אבל הכל יתגלה במדרגת המאמר של 'ויאמר אלקים יהי אור', ואז, כאשר נעסוק בדברי תורה לעתיד לבוא, הכל לא יהיה אלא במדרגת המאמר הראשון של 'ויאמר אלקים יהי אור'.

וע"ז נאמר 'אז יבקע כשחר אורך', משום

² כמעט כביכול.

מדור
מחשבה

בלבביפדיה מחשבה

בקע

סוגיות במחשבה

בקע

בלבניפדיה מחשבה

בקע

כמה פירושים במשמעות בקעה

שוב מצאנו את השורש בקע בהתייחס לחלוקת הדבר לחלקים, בהמשך הכתובים. בדור הפלגה נאמר (בראשית יא ב) "ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם". והנה בפשטות תיבת בקעה יש לה שתי משמעויות. בקעה היינו הר שנוצר בו נקב, מקום הבקיעה, כלומר המקום שבינתיים נקרא בקעה.

פירוש נוסף: מישור גדול ובו עמקים בגבהים שונים, מכונה בקעה. כלומר המקום מצד עצמו הוא ישר, ונהייתה בו מציאות של בקעים. אגב אורחא נבין כי גם עקב נובע מאותו שורש, היות וכאשר אדם דש בעקבו על עפר תיחוח וכיו"ב, יוצר העקב בקעים באדמה.

אולם ביתר עומק מצינו בספר הערוך ביאור ענין בקעה, ודבריו מיוסדים על דברי חז"ל, כי בקעה זהו מקום שיש בו שדות רבים. והדבר טעון ביאור, מה ענין השדות לבקעה? על פי דברנו האמורים לעיל יובנו היטב דברי הערוך, כי הנה דרך העולם היא שכאשר ישנו שטח גדול מאוד העומד לזריעה, לא ימלאו את כולו באותו המין, אלא יזרע בכל שדה מין אחר, חיטה, שעורה גפן או תאנה. בזאת נבין כי אכן השם בקעה נאה הוא לאותו מישור של שדות, היות והיא מלאה בסוגים שונים ונבדלים של צמחים, אשר זוהי נקודת הבקיעה, החלוקה הניכרת לעין.

בקיעה - חלוקה

הפעם הראשונה בה כתוב בתורה לשון בקיעה הוא במעשה המבול. שם נאמר (בראשית ז יא) "בשנת שש מאות שנה לחיי נח, בחודש השני בשבעה עשר יום לחודש, ביום הזה נבקעו כל מעיינות תהום רבה וארוכות השמיים נפתחו". לשון בקיעה נאמרה כאן ביחס למעיין. ויש להתבונן מה עניין הבקיעה למעיין.

הביאור בזה הוא כי בקיעה פירושה חלוקת דבר לחלקים. "ויבקע עצי עולה" (שם כב ג) פירושו חלוקת העץ לגזרים. וכמו כן נביעת מים מן האדמה נעשית דרך הפתח שנבקע בקרקע. נתחלק הקרקע לשנים ונוצר מקום חלול, וחלקי הקרקע שמסביבו נראים כחלקים נפרדים.

מקור נוסף לעניין זה מצינו גם במחצית השקל עליה אמרה תורה (שמות לב כו) "בקע לגלגלת". הרי לנו שמחצית השקל מכונה בקע. וכן על זו הדרך כל העניינים המוזכרים בשם בקע או בקעה, שנקראו כן על שם החלוקה לחלקים נפרדים.

מכאן נמשיך לתיבה נוספת שמושרשת באותיות ק' ב' - נקב. שורש תיבה זו הוא אותה השורש ממנו מורכבת התיבה בקע. כמו כן מצינו אצל האשה שהבקיעה יוצרת נקב, כי בתחילה היא בתולה - אטומה. לאחר מכן נעשה מעשה של בקיעה והיא נעשית נקבה.

* ואין לומר שזהו מצד הנקבים שנעשים בקרקע לצורך הזריעה, דאם כן אין זה שייך דווקא לריבוי שדות, כי גם בשדה אחת נעשים נקבים לזריעה. ואמנם בערוך פירש שם בדרך אחת שזהו על שם הבקעים שנעשים שם מחמת הגשמים. אולם גם פירוש זה קשה להולמו, דאם כן היה ראוי לכנותו בקעה רק בימות הגשמים.

הקשר בין בקיעה לבקיקה

אלא שעל פי הדברים הללו יש להבין את מה שהרחבנו בו בשיעורים הקודמים בשורשי ה'ב' ק', כי בק הוא מלשון בקיקה וריקון, ענין החלל שנוצר במקום הריק. אולם לאור האמור כעת יוקשה להבין מדוע כל חלוקה לחלקים נחשבת לריקון. ואמנם בבקיעת עצי העולה שייך לומר שנוצר חלל ריק בין גזירי העצים. אבל כאשר מדובר על בקעה מלאה שדות, וכי איזה חלל נוצר ביניהם עד שנכנה אותה בשם בקעה?

ויתכן לבאר זאת בשני אופנים (ודלא כדמשמע בערוך עצמו). ראשית כל הרי כל שדה היא מבוקקת וריקנית מהיבול שקיים אצל רעותיה השדות האחרות. כלומר, השם בקעה לא ניתן על שם הדברים שמצויים בשדות, אלא דווקא על שם הדברים שלא קיימים בה.

בדרך שניה, על פי המבואר בגמרא (ב"מ קד:): שכאשר אדם חוכר קרקע מחברו ישנם הלכות מה מותר לזרוע בשדה ומתי, היות וכל זריעה שעושים, מחלישה את הקרקע, ולכן צריך להיזהר שלא להחליש אותה יתר על המדה. נמצא שכל פעולת זריעה שנעשית, הרי היא מבוקקת את הקרקע ומרוקנת אותה מכוחה. ושוב נמצא שהשם בקעה מתייחס דווקא לחלק הריק והחלש של השדה.²

התגלות שורש המים בקריעת ים סוף

עתה נראה מקום נוסף - מהיסודיים ביותר - בו נאמרה לשון בקיעה, בקריעת ים סוף. "ואתה הרם את מטך ונטה את ירך על הים ובקעהו, ויבואו בני ישראל בתוך הים כיבשה" (שמות יד טז). וידועים דברי חז"ל (אסתר ז יא) שהים נבקע ל"ב גזרים. הדברים עולים בקנה אחד עם האמור, שבקיעה פירושה חלוקת הדבר לכמה חלקים.

אולם כאן ישנו לכאורה דבר והיפוכו, מצד אחד נאמר 'ויבקעו המים' דהיינו שהים התחלק לחלקים נפרדים. אולם מאידך גיסא נאמר כאן 'ויבואו בני ישראל בתוך הים כיבשה'. והלא בפעם הראשונה שנאמר בתורה לשון בקיעה "נבקעו מעיינות תהום רבה", התרחשה בקיעה שיצאה ממנה מים. ואילו בבקיעה האמורה כאן, התגלתה היבשה.

הביאור הוא שטמונה כאן הגדרה עמוקה לבקיעה. המים שבים נבקעו ואז התגלה השורש מה'מעיינות תהום' שנמצאים בתוכם. זהו על דרך אמרם ז"ל הרבה נסים נעשו להם באותם מים, תינוק יונק משם וכו'. כיצד התרחשו כל הניסים הללו? ההגדרה המדוקדקת של הנס שהתרחש שם היא, שעם בקיעת הים התרחש מצב של 'נבקעו מעיינות התהום', הים הישן התייבש ותחתיו באו מים חדשים שנבעו מהשורש העמוק יותר של המים. במים החדשים הללו התרחשו כל הניסים על ידי שהתגלה כאן השורש העמוק ביותר של המים.

נמצא שמהות של בקיעה כפי שהיא מופיעה לראשונה בתורה, לשון של מים היוצאים מן האדמה, זוהי תוארה גם ביתר המקומות שמופיע לשון בקיעה. והמים שיוצאים הם שיוצרים את מקום הבקיעה.

פעם הראשונה שמצאנו עניין הבקיע בתורה הוא במעשה בראשית "יקו המים אל מקום אחד ותראה היבשה" (בראשית א ט). אז נבקעו המים באותו מקום והפכו להיות יבשה. זהו מעין עניין הבקיעה שנאמר בקריעת ים סוף כאמור.

עניין הבקיעה השייך ליעקב אבינו

והנה אותו עניין של בקיעת המים שהיה בקריעת ים סוף, התקיים גם אצל יעקב אבינו.

² באופן נוסף ועל זה הדרך יתכן לומר שהבקיעה מתייחסת לתקופת איסוף היבול, אז מתרוקנת השדה מתכולתה. נמצא שבחורף, השם בקעה הוא על שם הבקעים שנוצרים מהגשם, ובקיץ על שם איסוף התבואה.

העליון כאמור.

והנה יעקב אבינו חלם "והנה סלם מצב ארצה (שם כח יב). היכן היה מוצב הסולם? אם השורש של יעקב הוא השורש של בקעה, הרי שהסולם מוצב בבקעה. יעקב אבינו תיקן את העניין של הבקיעה מתתא לעילא ועשה זאת באופן מתוקן. בזה הוא תיקן הן את הפגם של דור המבול, שנעשתה בו בקיעת המעיינות וגילוי האור העליון בצורה שאינה מתוקנת כאמור, והן את הפגם של דור הפלגה שהיו בבקעה ורצו לעשות מגדל וראשו מגיע השמימה. הם רצו לעלות למעלה בצורה שאינה נכונה.

יעקב אבינו בא לתקן את שני הקלקולים הללו. יעקב אבינו עובר את מעבר יבק, ואז נבקע לו הים והופך לבקעה. היה זה היפך הקלקול שהיה בדור המבול כאשר המים מילאו את כל העולם וביטלו את היבשה. לעומת זאת אצל יעקב אבינו הים עצמו הפך ליבשה.

כמו כן תיקן יעקב אבינו את פגם דור הפלגה. הם הרי בנו מגדל שניצב בבקעה וראשו מגיע השמימה. טמון כאן עניין עמוק, שהרי לא הסתפקו בכך שראש המגדל יגיע השמימה, אלא גם רצו שיעמוד דייקא בבקעה. וכבר הבאנו לעיל שלשה דרכים בביאור ענין בקעה, או שזהו מקום שנמצא בין הרים, או מקום ישר שיש בו הרבה שדות, או מקום שיש בו שקעים שהם הבקעות. ובפשטות בקעה היינו מקום נמוך. זה היה עומק הקלקול של דור הפלגה, שרצו להגיע מהמקום הנמוך והעמוק ביותר, עד למקום העליון והגבוה ביותר!

ביתר עומק: יש בקעה שנעשית על ידי שההר נבקע לשנים. נמצא שיש במקום הזה שני כוחות, כח של הר וכח של בקעה. מציאות זו באה לידי ביטוי באופן של קלקול כפי שהיה בדור הפלגה, שלקחו בקעה ורצו לעשות שם הר, כלומר מגדל גבוה עד השמים. לעומתם יעקב אבינו בתיקון שחולם "והנה סלם

הזכרנו לעיל שאותיות בק שורשם ביעקב, כדברי רבותינו (זוהר ח"ג קד). שהכתוב "אז יבקע כשחר אורך" (ישעיה נח ח) נאמר על יעקב אבינו. יעקב אותיות יבקע. והנה יעקב אבינו עבר את מעבר יבק - ר"ת יחוד ברכה קדושה. יעקב אותיות יבק-ע. ואמרו חז"ל שכאשר הוצרך יעקב אבינו לעבור את מעבר יבק, הוא הרים את מקלו ובקע את הנחל שנהפך ליבשה. "כי במקלי עברתי את הירדן" (בראשית לב יא). הנה כי כן מצינו גם אצל יעקב אבינו את עניין הבקיעה על ידי המקל כמו שהתרחש על ידי מטהו של משה רבנו.

ויבואר ביתר עומק על פי המבואר כבר כי עניין הבקיעה הולך מתתא לעילא. דהיינו שיש כמה בחינות בבקיעה, יש בקיעה שהמים נבקעים ונקווים למקום אחד או שמים בולעים מים, אבל המדרגה העליונה בזה היא, שמתגלה האור שלמעלה מהמים. כי ישנה פרסה המבדלת, וכאשר בוקעים אותה, מתגלה האור שלמעלה מהמים.

זהו עניין הבקיעה שמתגלה אצל יעקב אבינו הן בהאי עלמא במעבר יבק, והן לעתיד לבוא כאשר יתקיים בו "אז יבקע כשחר אורך". בקיעה שתהיה מתתא לעילא ותגיע עד השורש העליון שהוא האור הגדול שיתגלה לעתיד לבוא.

יעקב אבינו תיקן פגם המבול ודור הפלגה

עתה יבואר ביתר עומק עניין בקיעת מעיינות התהום שהתרחשה בעת המבול. כי הנה ביום שני דמעשה בראשית ברא הקב"ה את הרקיע בתוך המים "ויהי מבדיל בין מים למים". ובמבול אותו רקיע שמבדיל בין המים העליונים לתחתונים נבקע, וכך התחברו המים העליונים עם התחתונים. מלמטה נבקעו מעיינות התהום ומלמעלה נפתחו ארובות השמים. זהו עניין "צהר תעשה לתיבה" (בראשית ו טז), כי במבול התגלה שורש האור

אבל לאמיתו של דבר שניהם אמת ויציב. כי יעקב אבינו מצד עצמו בונה את הבית אשר הוא כאמור ניצב על השדה ומתרומם כגובה ההר. אבל הוא רק "סולם מוצב ארצה" ועדיין אינו יורד לעומק האדמה. לעומת זאת יוסף שבחינתו יסוד נתגלה מהלך נוסף של בקיעה - היסוד שעל גביו נבנה הבית. נמצא שאברהם אבינו הוא בחינת הר, יצחק בחינת שדה, יוסף יורד למטה לעומק, וכולם יחד מתחברים על ידי יעקב שמחבר את כל הקצוות. (ישנם מהלכים נוספים לבאר בחינת יעקב ויוסף, וכאן הבאנו את הנוגע לגידון דידן).

על פי האמור נתבונן כמה שנאמר אצל אברהם אבינו "ויבקע עצי עולה". הייתה זו בקיעה לצורך העולה - מלשון עלייה למעלה, בחינת הר. באותו מעמד הוא קרא למקום הזה "בהר ה' ייראה". כי זה גופא המדרגה של בחינת הר שהיא מדרגתו של אברהם אבינו. זוהי המדרגה אליה התעלה יעקב אבינו על ידי החיבור של בקעה והר.

יעקב אבינו ממלא את החלל באור

והנה כפי שהבאנו לעיל השורש של יעקב הם אותיות בק, והוא עניין ריקון ובקיעה. כי בבקעה יש את עצם הבקעה ויש את החלל המבוקק שמתגלה במקום הבקיעה. נמצא שכאשר יעקב אבינו בבחינת יבקע כמו שנאמר "אז יבקע כשחר אורך", מתגלית בו אפוא מדרגה של חלל ריק. כי כפי שהתבאר עניין הבקיעה מתתא לעילא, מדרגת יעקב אבינו, היינו שהוא בוקע מלמטה עד האור העליון. אבל לפני כן יש עניין של חלל - מקום מבוקק, אותו בא יעקב אבינו למלאות.

כי יש שני מיני חללים, יש חלל שיוצר את הקיום, כגון מקום שהיה מלא במים ורוקנו אותו, הנה כעת יש אפשרות להתקיים במקום החלל הריק שהתפנה והתרוקן. לעומת זאת יש חלל שהוא עניין של העדר וצריך למלאות אותו. יעקב אבינו עבר את מעבר יבוק והפך

מצב ארצה וראשו מגיע השמימה", וכאמור הסולם הזה ניצב בבקעה והוא עולה עד לרום המעלות.

יעקב קראו בית - חיבור של הר ובקעה

מעין זה מצאנו בדברי חז"ל (פסחים פח.). "לא כאברהם שכתוב בו הר, שנאמר 'אשר יאמר היום בהר ה' יראה', ולא כיצחק שכתוב בו שדה, שנאמר 'ויצא יצחק לשוח בשדה', אלא כיעקב שקראו בית, שנאמר 'ויקרא את שם המקום ההוא בית אל'".

אברהם אבינו כינה את בית המקדש הר, דהיינו מקום גבוה. לעומתו יצחק כינהו שדה, אשר כאמור לעיל מקומו בבקעה. ואילו יעקב אבינו שמהותו כידוע חיבור בין אברהם ויצחק קראו בית. בית מכיל את שתי הבחינות של הר ובקעה, כי בית נבנה על השדה, אבל הוא מתרומם לגובה, מעין הר. מלבד זאת, כדי לבנות בית הרי יש צורך ביסודות המונחים בעומק האדמה, ועליהם נבנה הבית לגובה. זוהי בחינתו של יעקב אבינו שמחבר את הבחינות הנמוכות יחד עם הבחינות העליונות ביותר.

הבקיעה דיוסף הצדיק - בעומק היסודות

והנה ישנה בחינה נוספת ועמוקה יותר של בקיעה, מה שהתגלה אצל יוסף הצדיק. ונקדים כי הנה נאמר בפסוק (שם לו ב) "ואלה תולדות יעקב יוסף", וידועים דברי חז"ל שיעקב ויוסף נחשבים לאחד². ויש לעיין למי מהם מתייחסת בחינת הבקיעה. כי מחד גיסא התבאר עד הנה שהבקיעה היא עניינו של יעקב אבינו. אולם מאידך גיסא מבואר בדברי רבותינו (מאורי אור ועוד) שעיקר עניין הבקיעה שייך למידתו של יוסף הצדיק אשר הורד למצרים, ושם הוא אף הורד לעומק הבור. יוסף הורד לנקודה התחתונה ביותר ושם הוא בנה את היסודות.

² יש בזה סתירה בדברי רבותינו וכבר עמדו על זה הצמח צדק ועוד.

זהו התיקון שנעשה על ידי יעקב אבינו, והוא יושלם לעתיד כאשר יתקיים הכתוב "אז יבקע כשחר אורך". באותו מקום שהייתה קודם לכן הבקיעה והוא היה מרוקן מאור, הנה כאשר יבקע כשחר אורך, שוב יתמלא כל החלל הזה באור.

והנה אויר אותיות אור בתוספת האות י'. יעקב י-בקע. יעקב אבינו בקע את הי' של האויר וגילה שאין כאן אויר וחלל ריק, אלא מדרגה של אור. זהו עומק כוחו של יעקב אבינו שהוא בבחינת המלאות, היפך הבקיעה והריקנות כמו שהורחב בשיעור הקודם.

בקריעת ים סוף התגלה האור שמעל המים

על פי האמור שהמדרגה העליונה של יעקב הוא שממלא את החלל בהארה, נבין ביתר עומק את ענין בקיעת ים סוף. התבאר לעיל שכאשר נטה משה רבנו את ידו על הים, נבקע הים והפך ליבשה, ונעשו בו י"ג מחיצות מהמים, שיצרו י"ב שבילים. ושאלנו מהיכן היה שם מים אחרי שהכל הפך ליבשה. וביארנו שזה היה כח חדש מהמעיינות שנבקעו.

כעת נבין שכאשר משה רבנו בקע את הים, אזי מהצד התחתון הוא סילק את המים והתגלתה היבשה ונעשית שם בקעה, לכן נאמר בה "ובקעהו" כי זהו מעין בקעה. אבל ביתר עומק הוא גילה את האור שלמעלה מהמים, בקריעת ים סוף התגלתה בחינה מעין דלעתיד.

ביציאת מצרים היו שלושה שלבים יסודיים, ליל יציאת מצרים, וכן הלילה של קריעת ים סוף, ולאחר מכן מתן תורה. על ליל היציאה נאמר "לילה כיום יאיר". וכן במתן תורה בקע לפניהם את כל הרקיעים וראו שאין עוד מלבדו וכן בקריעת ים סוף, נבקעו כל הרקיעים וראו שם את מה שהתגלה לאחר מכן במתן תורה - הארת אור אין סוף.

אותו ליבשה. זה מצד יעקב דלתתא. אבל בבחינה העליונה הוא בקע ועלה עד האור העליון, היות והיה מציאות של חלל שהאור הסתלק ממנו, ויעקב אבינו בא למלאות את אותו חלל על ידי המשכת ההארה העליונה.

נשוב למה שביארנו בעניינו של יוסף, שהוא בוקע חלל בתוך האדמה. כאשר מדברים על אותו חלל שבתוך האדמה יש בו שתי בחינות. בחינת הקלקול כאשר מדובר במקום חלול שאמורים להשתמש בו והוא מלא במים, הרי אומר שזהו חלל מקולקל. זהו הקלקול של "נבקעו מעיינות תהום רבה". לעומת זאת חלל מתוקן, כגון חלל שיוצא ממנו מעין, המים שממלאים את אותו חלל, מתקנים אותו.

עתה נבין שכאשר הר נבקע לשנים ונוצרת בו בקעה, הרי לנו כאן מקום ישוב שנוצר בו נקב. כלומר יש כאן הר שיש בו מלאות, ונוצר בו חור. לעומת זאת כאשר מדובר בבקעה אחת גדולה, הרי אין כאן שום מלאות אלא הכל הוא רק חלל אחד גדול. זוהי דרגתו של יעקב אבינו.

והנה כאשר אנו מדברים על בית, כל המציאות שלו כבית היא רק בזכות אותו חלל. בית מלא אין לו דין בית לגבי חיוב מזוזה וטומאת נגעים. רק כאשר יש בו חלל של לפחות עשרה טפחים הוא נחשב בית. החלל הוא זה שמאפשר להשתמש בבית זה כבית. זוהי דרך אחת לתקן את החלל, כי לפני כן היה כאן בחינת שדה, ועכשיו הופכים את החלל הזה למדרגה של בית.

הרי לנו שני מהלכים בתיקון, מצד התחתון יעקב מצטרף ליוסף שיוורד לעומק האדמה ובונה את היסודות. ובאופן נוסף יעקב אבינו מצטרף ליצחק ואברהם והופך את השדה לבחינת הר על ידי הבית.

אבל מדרגתו של יעקב אבינו הייתה יתירה על כך. הנה בית המקדש נקרא (ב"ד). אורו של עולם. וזהו על דרך אמרם (מגילה יד.) 'נתמלא הבית אורה'. כלומר החלל של בית המקדש אינו סתם חלל ריק, אלא הוא מלא אור.

לבדו". כי כשם שאצל הקב"ה אין שום מציאות של מחיצה והסתרה, כך התגלה גם אצל יעקב אבינו שלא שייכת אצלו שום מחיצה.

על זה גופא הייתה המלחמה עם שרו של עשו "ויאבק איש עמו עד עלות השחר" (בראשית לב כה). ויעקב אבינו העביר את בניו במעבר יבן, וזה נעשה על ידי שהתגלה שאין שום מחיצה, והכל רק יחוד ברכה קדושה. כי כאשר הכל מלא אור, שוב לא קיימת שום מחיצה. ולמרות שזה היה בלילה כמו שאמר לו המלאך לאחר מכן "שלחני כי עלה השחר" (שם פסוק כז), מכל מקום אצל יעקב אבינו הכל מלא אור.

התבאר שבמדרגה התחתונה התגלתה בקיעה שביטלה את המים והפכה אותם ליבשה, אבל במדרגה העליונה של יעקב אבינו שדבק בה' יתברך ונעשה בבחינה מסוימת כדוגמתו כביכול. בבחינה זו הייתה בקיעה של כל המחיצות והתגלה האור שלמעלה מן המחיצות. והיינו לא שהיו כאן מחיצות והוא בקע אותם, אלא התגלתה המדרגה שלמעלה מהמחיצות.

במתן תורה התבטלו כל המחיצות

בזאת יאיר לנו באופן נפלא עניין נוסף. אליעזר נתן לרבקה "נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים על ידיה", ופירש"י שני צמידים כנגד שני לוחות הברית. ומוסיף רבנו בחיי שזה היה גם העניין ב"בקע משקלו" כי מניין התיבות שכתובות בשני הלוחות הם קע"ב. והנה על הלוחות נאמר (שמות לב טו) "משני עבריהם מזה ומזה הם כתבים". והביאור בזה הוא כי בדרך כלל הכתב מופיע רק על צד אחד, היות ויש מחיצה שמפרידה בין שני הצדדים ולא מניחה לראות מה כתוב בצד השני. אבל האותיות שבלוחות היו אותיות מחכימות ומאירות, כמו שהבאנו לעיל שבמתן תורה נבקעו כל

כאשר מתגלה האור מתבטלות המחיצות

לעיל ביארנו שהמחיצות שנעשו בים סוף היו מכח ההארה החדשה של מעיינות תהום רבה שנבקעו. כעת מתבאר ביתר עומק כי במדרגה העליונה הפך הכל לאור. ואם אמנם במבט הפשוט נראה שמהצד התחתון הכל הפך ליבשה, ורק מלמעלה התגלה האור. אבל האמת היא שגם המחיצות עצמם היו במדרגה של אור. כי הרי כבר אמרו חז"ל שהיו יכולים לראות דרך המחיצות שהיו צלולות. ובפשטות הכוונה שהם היו שקופים ויכלו לראות דרכם. אבל בעומק יתבאר שחלק מעניין הבקיעה העילאית שמגלה את האור היא, שהיא בוקעת את כל המחיצות.

כי הנה מציאות מחיצה היא מניעת התפשטות הדבר. ההגדרה הכללית בזה היא שבין מדרגה למדרגה יש מחיצה. ובאופן מדויק יותר מבואר בדברי רבותינו שכל מדרגה נחלקת לשני חלקים, העליון והתחתון, ובנקודת האמצע שלה יש מחיצה. מעין הרקיע שמבדיל בין מים עליונים לתחתונים. דוגמא לכך מה שאמרו חז"ל (דב"ר יא ד) משה רבנו מחציו למטה איש מחציו למעלה אלוקים. חצי לשון מחיצה, כי על מנת שלא יתגלה בחלק התחתון כל החלק העליון, יש באמצע מחיצה. כאשר מתגלה מציאות של בקיעה, פירושו של דבר הוא שהמחיצה נבקעת.⁷

נבאר בקצרה את שורש הדברים, כי הנה ידוע⁸ שכל המחיצות שישנם בעולם הם רק מצד הנבראים, כי מצד ה' יתברך הרי "גם חושך לא יחשיך ממך" (תהלים קלט יב). כל הכיסויים וההעלמות הם רק מצידנו. לפי זה יבואר היטב מה שנאמר ביעקב אבינו "ויותר יעקב לבדו", ואמרו חז"ל (בר"ר עז א) שהיה זה מעין הקב"ה שנאמר בו (ישעיה ב יא) "ונשגב ה'

⁷ הצמח צדק וה'לשם' מאריכים בזה.

⁸ הדברים ידועים, והרחיב בזה בנפש החיים שער ג'.

כל זה אמור כלפי המדרגות שהולכות בדרך בקיעה מתתא לעילא, אולם אצל יעקב אבינו התגלתה בחינה נעלה יותר בצד העליון, כביכול הצד של הקב"ה. התגלתה המדרגה שבוקעת את הפרסא, מבטלת את כל המחיצות ומגלה שהכל עדיין מלא אך ורק מאורו יתברך. בחינה זו נקראת אור התורה. הסתכל באורייתא וברא עלמא (זוהר ח"ב קסא.). התורה נקראת אורייתא דהיינו אור שלו. כאשר הקב"ה נתן את התורה, אזי לא זו בלבד שהחלל שהיה ריק מקודם התמלא כעת באור, אלא הקב"ה בקע את כל הרקיעים והתגלתה האמת שאין עוד מלבדו. התגלה שבאמת מצד הקב"ה אין שום מחיצות והכל עדיין מלא באור. זוהי מדרגת הבקיעה של יעקב אבינו, "אז יבקע כשחר אורך". הוא מצרף את העליון ואת התחתון בבת אחת.

פנימיות הציווי לא יהיה לך אלהים אחרים

על פי זה יובן מה שידוע כי עקב עולה בגימט' ב' פעמים אלוקים, סוד העקביים. בפשטות היינו משום ששם אלוקים הוא השם של מדת הדין, תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם. אבל יש בזה עומק נוסף. כי הנה בעשרת הדברות נאמר (שמות כ ב) "אנכי ה' אלוקיך". ושוב בדבור השני - אשר חשוב כאחד עם הראשון - נאמר "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני". בפשטות קאי "לא יהיה לך אלהים אחרים" על איסור עבודה זרה. אבל יש בזה עניין נוסף ששייך בדקות גם בעבודת ה' גופא. כי שם הויה מורה על בחינת פנים, ואילו שם אלוקים מורה על בחינת אחוריים. בחינת פנים היינו אור פניו יתברך, ועל זה הצטוונו שלא להישאר בבחינת אלוקים - אחוריים, אלא לעלות לבחינת פנים עליה נאמר בדיבור הראשון "אנכי ה' אלוקיך", דהיינו שבבחינת אלוקים מתגלה בחינת הויה.

והנה התבאר שיעקב אבינו דבוק בה' כביכול מצדו יתברך שמו. יעקב כאמור הוא בחינת

הרקיעים והתבטלו כל המחיצות, לכן יכלו לראות אותם משני הצדדים.

זהו האור העליון שביקש אליעזר לגלות אצל רבקה באמצעות הבקע משקלו, כי ממנה עתיד לצאת יעקב אבינו, הוא אשר יבקע את כל המחיצות ויגלה את האור העליון. זהו יעקב אבינו "איש תם יושב אהלים", מדרגת התורה, ואצלו מאיר האור של לוחות הברית שיש בהם קע"ב תיבות. זהו יעקב שאוחז בעקב עשיו.

במתן תורה התגלתה מדרגתו של יעקב אבינו שהוא דבוק במדתו של הקב"ה שלא שייכים בו מחיצות כלל. לכן לפני מתן תורה נאמר (שמות יט כא) "רד העד בעם פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב", כי מצדם של בני ישראל ישנם מחיצות והגבלות. אבל במתן תורה התגלה שמצד הקב"ה אין שום מחיצות והסתרות. וזוהי מדרגתו העליונה של יעקב אבינו.

סיכום מדרגות הבקיעה לתתא ולעילא

נביא בזאת בקצרה את סדר המדרגות מתתא לעילא כפי שהתבאר עד הנה. יש את ענין העקב שיורד למטה, בקלקול זהו עקב עשו שבהליכתו הוא יוצר חורים באדמה, ולעומת זאת בתיקון, זהו יוסף - שטנו של עשו, אשר הוא מגלה את היסוד בעומק האדמה. כי אברהם אבינו הוא במדרגת הר, יצחק מדרגת שדה, ויעקב אבינו ניצב על הבקעה ומצרף את בחינות אברהם ויצחק, וביותר כאשר הוא מצטרף עם בחינת יוסף, שאז הוא יורד למעמקי האדמה ועולה משם למעלה. זהו הבית שיש לו יסוד באדמה והוא עולה לגובה, למדרגת הר.

וביתר עומק ביארנו שיעקב אבינו ממלא את החלל על ידי האוויר שנמצא בתוך הבית, ובזה הוא מתקן את הבית. ויתר על כן, הוא ממלא את הבית באור שזוהי שלימות התיקון של הבית.

עקב שעולה ב' פעמים אלוקים. והיינו ב' הפעמים שמוזכר שם אלוקים בשתי הדברות הראשונות בלוחות שיש בהם קע"ב אותיות, 'אנכי ה' אלוך' ו'לא יהיה לך אלהים אחרים'. עלינו להבין אם כן מה הוא העקב שמתגלה מכוחו של הקב"ה.

בקיעת הר הזיתים לעתיד כדי להוציא את האור

על מנת להבין זאת יש להתבונן בצורת האדם "כי בצלם אלוקים ברא אותם" (בראשית ט ו). בראש יש בחינת הארת פנים "חכמת אדם תאיר פניו" (קהלת ה א). מדרגת תורה אור. לעומת זאת העקביים הם המקום החשוך ביותר, לא חלי ולא מרגיש, הם בבחינת הסתרה.

והנה כאשר מדובר על הארת המשיח נאמר (זכריה יד ד) "ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים". באותו זמן יבקע הר הזיתים. העמידה עם העקביים על הקרקע יוצרת בקעים. נמצא שהעמידה על הר הזיתים, היא אשר גורמת את הבקיעה. העקביים הופכים להיות בקיעה. הבקיעה על הזית מוציאה ממנו שמן, בחינת הארה.

ואמנם כאשר מדובר על "עקב עשו" זה נעשה באופן של קלקול, אבל המדרגה העליונה של יעקב אבינו פירושה שהעקביים אינם מהווים מחיצה. בפשטות היינו שיבקע הר הזיתים ויצא שמן ויאירו המאורות. אבל על פי האמור יבואר ביתר עומק. כי כאשר ההר נבקע ומתחלק לשתים, הרי זה מגלה שבעצם כל מחיצה היא ברת בקיעה, ואם יתכן בה בקיעה, הרי שאין זו מחיצה אמיתית. זהו האור שיתגלה כאשר יאיר האור של "ועמדו רגליו על הר הזיתים" ועתיד הר הזיתים להיבקע, ולא רק הוא יבקע, אלא יתגלה שאין כל מחיצה שמסתירה בעד אורו יתברך.

באותו הזמן תאיר בכל העולם הארה ששורשה נובע מבחינת הר הזיתים, דהיינו מבחינת הבקיעה שתיעשה בו, אותה בקיעה שהיא עומק מדרגתו של יעקב אבינו. יעקב אבינו הרי הוא סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. מצדו התחתון יש את המדרגה התחתונה שהיא מוחין דקטנות. קטנות היא מבחינת שם אלוקים, לעומת גדלות שהיא מצד שם הוי"ה. כאמור לעיל ב' פעמים אלוקים גימט' עקב. כי כאשר יעקב בבחינת קטנות - עקב, קיימים אצלו רק שני מוחין ולא שלושה כמו שצריך להיות.

אבל מצדו העליון הרי ראשו מגיע השמימה, בראש מאירה החכמה "חכמת אדם תאיר פניו", ואצל יעקב אבינו מתגלה מדרגה זו לא רק בראשו, אלא מראשו ועד עקבו. ואם אמנם בדרך כלל יש את המחיצה בחצי הגוף, מקום טבורו של אדם, אשר היא חוצצת ומחלקת את הקומה לשנים. כך נאמר לגבי משה רבנו נאמר "חציו למעלה אלוקים חציו ולמטה איש". זוהי המדרגה שקודם התיקון השלם. לא כן אצל יעקב אבינו, מדרגת התיקון השלם של "אז יבקע כשחר אורך", אצלו לא קיימת כל מחיצה, אלא כל קומתו שווה היא לטובה. או אז יתגלה שאותו אור אשר מאיר בראש ובחציו ולמעלה, אותו האור מאיר גם בחציו ולמטה עד העקביים. באותו הזמן יעמדו רגליו על הר הזיתים והוא יבקע. כל המחיצות יבקעו והאמת תתגלה.

לעתיד תהיה הבקיעה על ידי בחינת אות י'

עתה יש לבאר כיצד תיעשה אותה בקיעה. אצל יעקב אבינו ומשה רבנו נאמר במפורש שהבקיעה נעשתה על ידי המקל והמטה, כיצד אפוא תיעשה הבקיעה דלעתיד לבוא?
הוזכר לעיל כי יעקב הוא י'-בקע. לבאר את

¹ אליבא דאמת ישנם חילוקים במהות האור הזה, אבל באופן כללי זהו אותו אור ואכמ"ל.

ראשונה, וידו של יעקב אוחות בעקב עשו. הפשטות של אותה אחיזה הייתה לעכב בעדו שלא יצא ראשונה. אבל על פי האמור יובן לעומק כי יעקב אבינו כל מהותו היא טיפה ראשונה שיש לה קיום. וכאשר הוא אוחו בעקב עשו הוא מגלה שגם באותו עקב עתיד להתגלות האור של הטיפה הראשונה. לעתיד לבוא כאשר יתקיים "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו", על אותו הר תאיר ההארה של "ועמדו רגליו על הר הזיתים" ומכוחה יבקע ההר. או אז יתגלה שמה שבקע את ההר זה הטיפה הראשונה, ואותה הארה תבקע גם את המציאות של עקב עשיו.

בזה יאירו דברי חז"ל (ויק"ר כ ב) "עקבו של אדם הראשון היו מכהות גלגל חמה". כלומר מדרגת העקביים של אדם הראשון היו כולם מהות של אור, כי הוא היה אדם הראשון בחינת חכמה, טיפה ראשונה, וגם עקביו היו במדרגה זו.

אדם הראשון נפל לבחינת עקב

אבל כאשר אדם הראשון נפל וקלקל וחשך העולם בעדו, שוב נאמר בו (בראשית ג טו) "הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב". שוב אין העקב באותה מדרגה של הראש. על הראש אמנם תהיה לו שליטה, ולכן "הוא ישופך ראש", אבל על העקב הוא איבד את השליטה, העקב כבר שייך לנחש ולכן יש לו את האפשרות להרוג דרך נשיכה בעקב. זה הוא חלק מהקללה של "עפר אתה ואל העפר תשוב" (שם פסוק יט) כי העקב יוצר בקעים בעפר.

אבל כאשר יהיה התיקון והעקביים ייצרו בקיעה, הנה יתגלה בבקיעה מקום מים חיים. ויתר על כן הבקיעה תגלה מדרגה של אור עליון. מעתה לא שייך שיהיה "ואתה תשופנו עקב", כי כל עצמה של אותה קללה אינה אלא מכח מה ש"עפר אתה ואל העפר תשוב". העקב הוא שורש המיתה, "רגליה יורדות מוות" (משלי ה). אבל כאשר מתגלה בעקביים האור, עקביו

עניין הי' שבוקעת נקדים את המובא בדברי רבותינו כיצד נעשתה הבקיעה בים סוף ובירדן, עליהם נאמר שהבקיעה הייתה בדרך של "נטה ירך על הים" (בראשית לב יא) וכן "כי במקלי עברתי את הירדן", היד והמקל הם בצורת האות ו' שהיא מבדלת ומחלקת. זו היא מדרגת הבקיעה שמתגלה כהיום בטרם זכינו לתיקון השלם. בקיעה זו היא כזו שיוצרת חלוקה.

אבל הבקיעה שתתגלה לעתיד לבוא תהיה בחינה שמתגלה בשורש העליון. האור הזה יתגלה כאמור על ידי "ועמדו רגליו על הר הזיתים", וכפי שהרחבנו שהזית מוציא שמן שמאיר לעולם. עתה נתבונן בצורה של טיפת השמן, היא הרי בצורת האות י'. זו היא הבקיעה של יעקב אבינו י-בקע, על זה נאמר "אז יבקע כשחר אורך". אותה טיפה ראשונה של השמן זית זך, ממנה תצא ההארה הגדולה ללא שום מחיצה. יעקב אבינו היה טיפה ראשונה בחינת שמן זית זך, מכח זה הוא פועל את הבקיעה בזיתים על ידי העקב.

מכוחו של יעקב אבינו מתגלה לא רק בקיעה במדרגת האי עלמא "במקלי עברתי את הירדן" אלא מתגלית מדרגת יבק - י-בק, הבקיעה שנעשית בכח הי'. ולא מדובר כאן על בקיעה כפשוטה שפירושה עשיית חלל. אלא הי' ממלאת את החלל בהארה נפלאה.

האות י' כאשר היא יורדת למטה, היא נעשית בבחינת האות ו', כמו שאמרו רבותינו "נטה ירך" היינו האות י', כאשר היא מוטה וירדת למטה היא נעשית יד בצורת ו'. המילוי של האות יו"ד הוא יד-ו. אבל כאשר מתגלה השורש העליון, אזי נעשית הבקיעה בכח האות י'.

יעקב הוא טיפה ראשונה שיש לה

קיום

על פי זה נבין לעומק את הידוע כי עשו היה בכור ללידה ויעקב היה בכור ליצירה, טיפה

האור הגדול, הרי טבע האור שהוא דוחה את החושך. זהו עומק כוחה של ארץ ישראל שנובע מההארה של אברהם אבינו שהתהלך בה לארכה ולרחבה.

נמצא שהבקיעה מחד גיסא יוצרת את המקום הריק, ומאידך היא מגלה את העומק ואת ההארה הגדולה.

בוקר הגאולה אין אחריו לילה

בשיעור הבא נעסוק בעזרת ה' בתיבה בוקר. כעת נאמר בקצרה את המורם מדברינו כעת. "אז יבקע כשחר אורך", לאחר השחר מתגלה הבוקר. יש בוקר תחתון כפשוטו. אבל כאשר יתגלה השחר הגדול או אז יתגלה הבוקר אשר עליו נאמר (תהלים קלט יב) "לילה כיום יאיר". יום שכולו ארוך. בפשטות היינו יום שמתמשך בלי סוף. אבל בעומק הביאור למה כל יום אינו נחשב יום ארוך, כיון שיש אחריו לילה. אבל יום שאין אחריו לילה זהו יום שכולו ארוך. על זה היום נאמר שהוא שורש כל הרפואות כמו שנאמר "אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח". אותה רפואה נובעת מכח האור, ארוכה מלשון אור. זוהי השלימות של הבקיעה שמגלה יום שכולו ארוך, בלי הפסק וכלי סוף.

מכהות גלגל חמה, מעתה כל מקום בו תדרוך העקב יתגלה בו האור הגדול כמו שהיה קודם החטא. העקב בוקע את כל המחיצות ומגלה את עומק מציאות האור.

על זה אמרו חז"ל (ב"מ פד.) "שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון". אותה הארה של אדם הראשון שעקבו מכהה גלגל חמה, מתגלה גם אצל יעקב אבינו, זוהי הארת משיח שמכוחה תתגלה ההארה בכל מקום מדריך העקב.

האוויר של ארץ ישראל הופך לאור

זהו גם העומק של מה שנאמר באברהם אבינו (בראשית יג יז) "קום התהלך בארץ לארכה ולרוחבה כי כל מקום אשר תדרוך כף רגלך לך אתננה". כי אוויר דארץ ישראל מחכים (ב"ב קנח:), ובעומק זהו לא רק אוויר, אלא כמו שהתבאר כי אוויר היינו אור-י, האוויר בארץ ישראל הופך להיות האור של הי' של יעקב אבינו. אותה י' שמתגלה בראש של ישראל, היא מאירה גם את הי' של יעקב שיהפוך מיעקב לי-בקע. אותו אור החכמה שמתגלה בראש, מתגלה גם בעקב. זהו עומק ההארה שמתגלה בארץ ישראל. וזו היא הירושה של מדרגת ארץ ישראל אשר כולה אור.

על פי זה יובן למה ארץ ישראל מתפשטת ומתרחבת (זוהר ח"א קלו.). כי ארץ שהיא עפר בעלמא, הרי העפר הוא יסוד הגבולות והמחיצות. אבל ארץ ישראל אשר בה מתגלה

ב-ק בקע בלבכיפדיה מחשבה
מספר שיעור בקול הלשון 34398755

סוגיות במחשבה

בקע

והיינו שהבקיעה מלשון חלוקה, נגלה בעקידה, והוא השורש לבקיעת ים סוף - בקיעה של קריעה שאין בה מים. שמעין כך היה בעקידה, כמ"ש חז"ל, שנדמה השטן לאברהם כנהר שבא עד צוארו, וביקש אברהם הצלני כי באו מים עד נפש (עיין תנחומא, וירא, כב), ואזי גער הקב"ה את המעיין ויבש הנהר ועמדו ביבשה, עיי"ש. וזה מכח מעשיו אח"כ ויבקע עצי עולה, ודו"ק.

וזש"כ (משלי, ג, כ) בדעתו תהומות נבקעו, והיינו כי נודע שדעת כוללת דבר והיפוכו, ובעניינא דידן, מחד ע"י הדעת נעשה בקיעה שלא היא מים, ומאידך ע"י הדעת נעשה בקיעה שתהומות נבקעו ויוצא מים.

ובעומק אדם נקרא בר דעת, וזש"כ בדעתו תהומות נבקעו, והיינו לצורך צירת האדם, שאד יעלה מן הארץ ואזי גיבל את עפרו מים ועפר, וזהו מכח דעת המחברת דייקא, ודו"ק. ומכח כך דייקא נברא אדם שהוא בר דעת, ע"י בדעתו תהומות נבקעו. משא"כ שאר הנבראים כתיב בהם (שם, יט) ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, כי שאר יושבי ארץ הם במדרגת כולם בחכמה עשית, לעומת כך האדם נברא מכח דעת כנ"ל, ולכך נוסף בו דעת, וכמ"ש רבינו בחיי (שמות, ו, א) וז"ל, לימדך שהשמים והארץ והתהומות וכל אשר בס, שהם כלל כל הנמצאים כולם, מעלה ומטה, כולם נבראו מכח החכמה, עכ"ל.

כתיב (בראשית, ז, יא) נבקעו כל מעינות תהום רבה וארבת השמים נפתחו. וכתיב (משלי, ג, כ) בדעתו תהומות נבקעו ושחקים יערפו טל.

ופירש רש"י (בראשית, שם) וז"ל, נבקעו להוציא מימיהן, עכ"ל. וזו בקיעה לצורך הוצאת מים, וכמ"ש (ישעיה, לה, ו) נבקעו במדבר מים ונחלקים בערבה. ועיין גר"א (אדרת אליהו, ישעיה, ח, כג) וז"ל, בקע גובהו של ים עד מקום שהמים שוים עם הארץ, וגזר אותן לגזרים, עכ"ל.

אולם מאידך, כתיב (שמואל, ב, כב, טז) יגלו מוסדות תבל. וכתיב רש"י (שם) וז"ל, שנבקע התהום כשנבקע ים סוף, נבקעו כל מימות שבעולם (ילק"ש, רמז שס"א), עכ"ל. והיינו דכתיב (תהלים, עח, יג) בוקע ים. וכן בבקעך ים סוף עמך ראו (פיוט). והיינו שנבקע הים לגזרים ונעשה "יבשה", והוא היפך בקעה לצורך הוצאת מים. ונראה שתחלה נבקע לצורך יבשה שיעברו בני"י ביבשה, אולם אח"כ שב הים לאיתנו שלא יעברו המצרים, ואזי נגלה שורש בקיעת כל מימות שבעולם, ריבוי מים, וזהו השורש לחזרת הים לאיתנו, ריבוי מים, ע"י בקיעת התהום, ודו"ק. אולם אמרו (אבות דר"ב, לג) אמר להם משה קומו עברו, אמרו לו לא נעבור עד שיעשה הים בקעה לפנינו, הכה משה ונעשה בקעה לפנינו, שנאמר בקע ים ויעבירם, ונאמר (ישעיה, סג) כבהמה בבקעה תרד. ועיין הכתב והקבלה (שמות, יד, טז).

ואמרו (שמו"ר, כא, ח) בזכות אברהם אני בוקע וכו', שנאמר ויבקע עצי עלה, ויבקעו המים.

מדור
רל"א
שערים

צירוף

ב - ק / ב - ע / ע - ק

ב-ק

כאשר רוצים לבטל דבר ולהזיקו, נוגעים בעצמות שבדבר שהוא בחינת קב. ושורש לתפיסת היזק זה נקרא עקרב, רע-קב, שקשה מנחש כמ"ש בברכות, מפני שנוגע בשורש נקודת הקב. והוא בחינת קבה, לשון קללה, כי המקלל מקלל את שורש הקב שבדבר. ובעיקר דבר זה מתגלה אצל בלק קב-ל, שבקש לקלל את בני ע"י בלעם. וכן סופו של אות מעשה ע"י עצתו של בלעם לפתותם בעריות נעשה בקובה, דייקא. ואחריתו כמעט של כל אדם מיתה, קבורה, קבר, קב-ר. כי שם מתכלה ע"ד כלל, ונשאר רק בחינת קב שבו, רקב עצמות. רקב, ר-קב. ומה שקנא בזולתו נרקב, ומה שנשאר זהו רק חלקו עצמו, אדם רוצה בקב שלו, ומה שרצה בט' קבים של חבירו נרקב, ונעשה בוקה ומבולקה, מלשון קב. ובחינת היזק זה נקרא קטב מרירי, קטב, קב-ט. ועיקר הרחבתו של אדם ע"י אכילתו, ובית קיבול האדם הוא הקבה (וקורבן), קב - ה, קב - ורקן, וכאשר האדם מת אין הרחבה של קבה, ונשאר רק קב כנ"ל.

ולעת"ל כתיב "אז יבקע כשחר אורך" יבקע, קב-עי. אותיות יעקב כנודע, שנוולד מרבקה, הר-קב, ותחילת הארה זו, כשחר אורך, הוא בבחינת ברק, ר-קב, שיחזור ויאיר הארת הקב (מתוך עצם הלזו) ועי"כ יחזור ויתרחב מתוך חלקו שלו דייקא. ומה שהשתא נתגלה בדור ההפלגה מצד הקלקול שמצאו בקעה, בקע, קב-ע, ושם נחלקו לע' לשונות, קב-ע, לכל אחד יש קב לעצמו, אולם לעת"ל כתיב אז אהפוך את העמים לשפה ברורה, כולם יתאחדו יחד.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אבק, בקש, קב, קבה, דבק, קבץ, קבר, בוק, בקע, בקעה, בקר, קרב, קרבן, בוקה, בקע, יעקב, יקב, בלק, בצק, בקבוק, בקי, קרוב, ברק, נקב, נקב, חיבק, קטב, קצב, רבקה, רקב, חבקוק, קבל, קשב, עקב, עקרב, קבה, קורבן, בק(ק), דבק.

אמרו חז"ל בפרק המפקיד, אדם רוצה בקב שלו יותר מתשעה קבים של חבירו. והיינו שהמדרגה שלו הוא מדרגת "קב". וזהו מקום הבית קיבול שלו, קב-ל. וכל מה שמקבל נכנס לתוך לתוך קב זה, וקב זה מתרחב לפי רוב השפע. ומילוי של הקב הוא ע"י בחינת קבץ, כי כח הקב מקבץ את החלקים ומקרבם זה לזה. קרב, קב-ר. וקרבתם של החלקים זה לזה ע"י הקב, הוא בחינת חבק, ח-קב, שהם חבוקים וקשורים זה לזה. ויתר על כן נעשים דבוקים זה לזה דבק, ד-קב. וכאשר נעשה פרוד, זהו בחינת בקע, בק - ע, נבדל ונפרד. ונצרך בדיקה את מה לדבק, ואת מה לא לדבק. בדק, בק - ד. ודבר זה ביחוד בעיסה הנעשית מקמח ומים שמתאחדים זה בזה ואזי נקרא שמו בצק, צ-קב. והוא בחינת חבקוק, קב-חוק, שעליו אמרו בשלהי מדות, בא חבקוק והעמידן על אחת, וצדיק באמונתו יחיה, והכח להגיע לאחת הוא מכח הקב. ותנועת הכח לדבק זה עם זה הוא בחינת בקש, קב-ש, הביקוש מצרפם. וזהו סוד הקרבן, קב-רן. קרוב חלקים זה לזה.

ודבר זה מתגלה בענבים ממקום סחיטתם, י-קב. כי הענבים צורת אשכול, ודרשו בתמורה, איש האשכולות, איש שהכל בו. כצורת אשכול שמתחיל לעילא בריבוי, ולמטה במקום סופו, עקבו, נעשה מאוחד, אחד. יקב, נודע, ר"ת, יחוד-קדושה-ברכה. והוא בחינת יעקב, יע-קב, שמקום העקב, מקום הפרוד, מאחד הכל, בחינת י - עקב, שבעקב כל הי' מתאחדים, בחינת "האספו, ואגידה לכם את אשר יקרה אתכם באחרית הימים", והיינו שבאחרית יהיה "האספו".

ו'שורש' צרוף זה מתגלה במקום הצר ביותר, צואר, צר-אור, ששם הכל מתאחד. והוא בחינת בקבוק, קב, קב-ו. צואר הבקבוק כנודע. והוא בחינת הקשבה, קשב, קב-ש, שהמקשיב מחבר כל מה ששומע לנקודת התמצית, לקב שבדברים.

וכאשר זכר משפיע לנקבה, נקב, נ-קב, הוא משפיע לקב שבה, הנקראת נקודת ציון. ולהיפך

ב-ע

גופא העזיבה. ואילו זכה והיה אכילתו מעץ החיים, היה אז בבחינת צדיק אכל לשבע נפשו, שבע, עב-ש עביות דקדושה, כנ"ל. אולם כאשר אכל מעץ הדעת, דבק בקלקול במדרגת בטן רשעים תחסר, בחינת רעב, עב-ר. ונפילה זו היא בבחינת ירידה ממדרגת הנהגה ניסית, להנהגת הטבע, טבע, עב-ט. כי הנהגת הטבע היא עביות, שנראה כהנהגה כללית, ואין ניכר הנהגת השגחה פרטית, שהיא הנהגה של דקות. והנחסר הנהגה פרטית, עלול כל חולי ומדוה. ואזי עביות זו נעשה כעבוע, בע - בע.

וע"י נפילתו זו נפל ממדרגת אדם דקדושה למדרגת אדם בליעל, כי ביום מתגלה הראות והדקות, ובלילה נגלה העביות. ולכך העננים המסתירים את האור ונראה כעין לילה נקראים עבים, לשון עביות. ואצל כל אדם יש מקום שהוא בבחינת בליעל, בלי-עול, והוא העקב, עב-ק, מקום שאדם לא חלי ולא מרגיש לרוב עביותו. ואת עביות זו בא יעקב אבינו לתקן יעקב, עב-יק. ועיקר תיקון העביות שבנפש, הוא ע"ש הנ"ל, נעלבים ואינם עולבים, עלב, עב-ל. כי הנעלב ואינו עולב, מבטל עביותו ונעשה דק ועדין. ומאידך יש עבודה של עביות דקדושה שהוא בחינת יעקב חבל נחלתו, כחבל עב שיש בו ג' חוטים. והוא בחינת מצות ג' הדסים בסוכות, הנקראים עבותות. עביות דקדושה. ובנין עביות זו נבנית אצל כל אדם בהיותו עובר במעי אמו, שתחילה הוא טיפה דקה, ונעשה עב, וע"ש כן נקרא עובר, עב-ור. והוא בלוע באמו, עב - ל, ואמו נעשה עבה מחמתו. ומלאך המלמדו כל התורה הוא מכח עביות שם ע"ב, מילוי. ע"ב כנ"ל. וזהו תורתו של יעקב, איש תם יושב אהלים, מעין עובר בתוך אהל.

ואח"כ נושא אשה ונעשה בעל, בע - ל, נעשה לו עביות של צירוף לאשתו.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: ערב, עשב, שבע, עזב, עצב, עבד, ארבע, אבעבעת, בעבוע, אלישבע, אצבע, שבע, בלע, בקע, בקעה, גביע, גבעון, גלבע, בצע, בקע, יעקב, טבע, טבעת, בלעדי, בעל, עלב, עבר, עבירה, בעבור, עבט, עברה, בועז, בער, רעב, בערה, תועבה, תועבה, גבעל, מערב, ערב, בליעל, בלעם, טבע, ירבעם, נובע, טבעת, עב, עברי, עיבל, עכבור, עמינדב, עקרב, עקב, צבע, בצע, יעיב, מטבע, נבע, נבעית, נבע, עבדיה, עבות, עובר, עובד, עכביש, ענב, בעט, בעת.

הנה נודע שם הויה, יש בו ד' אופני מילוי, והראשון בהם כאשר ממלאים יוד, הי, ויו, הי, עולה ע"ב, לשון עיבוי. כי שם הויה עצם, והמילוי עיבוי. והוא השורש לשם בן ע"ב אותיות, היוצא מן הפסוק, ויסע, ויבא, ויט, כנודע. וכל אלו שיש אותיות ע"ב בשמם, כגון יעקב, עב-קי, בעז, עב-ז, עמינדב, עב-מינד, עבדיה, עב-דיה, ינקיתם משם זה.

וכאשר מדרגת ע"ב עיבוי זה הוא במדרגת רצוא ושוב, נעשה כעבוע.

ויתר על כן, כאשר עולה למדרגה עליונה, הוא בוקע את העיבוי, בקע, ק - בע. ועולה לעולם עליון שהוא דק יותר.

ושורש עיבוי זה הוא השורש לכח עיבוי של רע, כי עצם מילוי אותיות שורשם בשורש לרע, כנודע, מילוי גימט' אלקים, והוא שורש לאלהים אחרים. ובפרטות תחילת כל המילויים, מילוי שם הויה"ה ביודין ע"ב. ושורש הרע נקרא עקרב קשה מנחש כמ"ש בברכות (שכרוך על עקבו מפסיק). עקרב, עב-קר. עביות היוצרת קרירות, שורש לעמלק "אשר קרן". ובנפש זהו אדם בליעל, עב - ליל, חשך עבה כמו שהיה במצרים. ונגלה בנפש כח מבעט, בעט, בע - ט. וכן כח בעתה בעת, בע - ת. וזהו בחינת בלעם, בע - לם.

ונודע שמדרגת נפש, שורש הרע הוא בחינת ערב רב. ערב עב-ר. מלשון עב רע. ועמלק אחד מן ה' מיני ערב רב, ונודע שערב רב גימט' דעת, דעת דקלקול, והוא בחינת בלעם, יודעי דעת עליון. בלעם עב-מל. ושורש קלקול זה נתגלה באכילה מעץ הדעת טוב ורע. ושם נתקלל אדה"ר וחוה, בעצבות. בעצבון תאכלנה, הרבה ארבה עצבונך וגו'. עצב, עב-צ. כי החטא יוצר עיבוי. ולחוד מ"ד עץ שאכל ממנו אדה"ר ענבים היה, ענב, עב-ן. ואילו אכל מעץ החיים היה דבק במדרגת מים חיים, נביעה. נבע, עב-ן. היפך ענב, נבע. עץ הדעת, ענב, עץ החיים, נבע. ובאכילתו בעץ הדעת, איבד את שורש החכמה, עץ החיים, ונעשה בער, בע - ר, כסיל. ומכח תאותו נעשה אוהב בצע, בע - צ.

ופעולת החטא נקראת עבירה, עב-ר. וע"י אכילתו דבק בתועבה, תעב, ת-עב. ומתולדת החטא שנפל ממדרגת בן, שהיה היה יצור כפיו של הקב"ה, למדרגת עבד. עבד, עב-ד. ואז נעזב ממנו ית"ש ונתגרש מג"ע. עזב, עב-ז. והבן שעצם העביות הוא

ע-ק

ותחילת התיקון היה באברהם, שנאמר לו ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ושם היו שקועים בטומאה, שקע, ש-קע, ומתוך שהיו שקועים כתיב ויזעקו ותעל שועתם וגו'. זעק, ז-עק, ומעין כך בחינת צעקה, צעק, צ-עק. ועיקר הצעקה והזעקה ממעמקים, כמ"ש ממעמקים קראתיך ה', עמק, מ-עק.

ועי"ז יצאו בני ישראל ממצרים, בבחינת לידה, וקרוב לבחינת בן פקועה, פקע, -פקע. ושלמות יציאתם ממצרים בקריעת ים סוף, שעליו אמרו חז"ל בעתיקא תליא מילתא, עתק, ת-עק. ואזי נבקע הים, בקע, ב-קע. ושלמות היציאה לעת"ל, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, ואזי כתיב והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים מארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, תקע, ת-קע. ואזי יתהפך העק מלשון מועקה ועקלתון לבחינת יושר, ואזי יתוקן בחינת עגל שהוא בחינת עקלתון, בחינת פסל, גימט' ק"ע. וכתיב ביה קום עשה לנו אלהים אחרים אשר ילכו לפנינו. ק"ע, ר"ת, קום עשה. וכשיחול הטרהר לעת"ל יהיה בבחינת מעין מים חיים, מעין, גימט' ק"ע.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: עקב, צעק, עקר, עמק, עתק, עמלק, זעק, עקד, יעקב, עשק, עקן, ענק, יעקן, עקש, רקיע, בקעה, עקרב, תקע, פקע, קלע, קערה, קרקע, רקע, מעמקים, מקצוע, עזק, עזקת, תקוע, בקע, קעילה, מעשקה, היקבע, הוקע, מעתיק, הענקה, עזקת, משקע, ערקי, יקדעם, יקמעם, עקרון, קרע, קוע, יקנעם, מועקה, פקעי, עזקה, עזיקים, עקלתון, שקע, עזבוק, עקלקלות, עקת, עתיק, קעקע, שקעורות.

עק מלשון מעוקה. וזהו עמלק, מל-עק, כי עמלק שורש כל המעוקות בעוה"ז. וזהו בחינת ענק, עק-נ, כמ"ש גם בני ענק ראינו שם. ועי"ז נעשה מעוקה למרגלים שראו אותם. וכן בחינת עשק, ש-עק, שמי שנעשק נעשה לו מעוקה. וכן צינים ופחים בדרך עקש, עק-ש, שע"י שמתעקש נעשה מעוקה. ושורש כל המעוקות הוא בחינת עקרב, עק-רב, היינו ריבוי של מעוקות. וזהו שורש הרע של קודם שנברא העולם בדין, בבחינת ובורא רע. ונגלה ביום שני למעשה בראשית שבו נברא הרקיע, רי-קע, שע"י הרקיע מים תחתונים בוכים בעינין למהוי קמיה מלכא, וזהו מעוקתם שרחוקים מן קדם מלכא. ותולדתו יצא לפועל ע"י פיתוי חוה לאדה"ר שיאכל מעץ הדעת טו"ר. ומושרש בשורש יצירתה שאמרו חז"ל, שקלעה הקב"ה לחוה. קלע, ל-קע, וזהו שורש המעוקה המתגלה בה, בבחינת דרך עקלקלות. עקל - קלע. ואזי נקנס עליהם מיתה, עפר אתה ואל עפר תשוב, עפר - קרקע, קר-קע. כי שורש המעוקות מיסוד העפר. ושורש חיבור האדם לקרקע, ע"י עקבו שדורך תדיר על העפר. עקב, עק-ב. וזש"כ הוא ישופך עקב, ודו"ק.

ותחילת התיקון באבות, ולכך היו אבותינו ואמותינו עקרות, עקר, עק-ר, שע"י מעוקה זו צעקו וזעקו כדלהלן. ובפרט נגלה כח המעוקה אצל יעקב, יב-עק, והיינו שע"י י"ב שבטים שנולדו לו הוה ליה צער גידול בנים. ונגלה אצל רחל רעייתו שנקראת מעוקה כמ"ש חז"ל על יעקב ביחס לרחל, כך עונים את המעוקות. וכן נקראת עקרת הבית, עקרת, עק-רת. ולכך היתה מעוקה יותר מכולם. והקצה נקרא מקצוע, מצו-קע. והאדם הוא מקום עקב, עק - ב. וכן נגלה ביצחק, בעקדת יצחק, עקד, עק-ד, כי תנועת עקוד הוא מעוקה.

מדור
קבלה

בלבביפדיה קבלה
בקע
מילון ערכים בקבלה
בקע

בלבניפדיה קבלה

בקע

אור א"ס

(ד). וכלשון הרמח"ל (באדיר במרום) הנה בתחלה נסתלק האין סוף מן החלל (סוד אות י') לגמרי, ואז נקרא החלל סוד אות ה' אחרונה, ואח"כ בקע ובא קו אחד מאורו, וזה סוד אות ו', עכ"ל. ועיין ערך קטן יעקב, סוד הבקיעה בסוד י', וזהו אור שבקע למחוץ לחלל, וסוד הבקיעה בסוד ו', וזהו סוד הקו שבקע מחוץ לחלל אל תוכו, והבן.

עיוגולים

נקודת מרכז העיוגול. וכתב בחשק שלמה (שורשים, אות ר', שורש רץ) וז"ל, ובחכמתו ב"ה ערך ושקל מרכז אחד עמוק שאליו יקוו כל המים שעל פני כל הארץ בהכרח, כפי המחויב בטבע המים לזוב מן הרום לעומק. והמרכז ההוא הוא בקע הים שהוא העמוק מכל הבקעים שבכדור, וזהו אמיתת שיעור הכתוב באמרו, יקוו המים אל מקום אחד (בראשית, א, ט), עכ"ל, עיי"ש. גלגלת, גלגלת. וכתוב (שמות, לח, כו) בקע לגלגלת. והוא תיקון ל"עגל". עיין רש"י (שמות, לח, כו).

עולה. וכתוב (שמואל, א, ו, יד) ויבקעו את עצי העולה. חומה סביב. וכתוב (מלכים, ב, כה, ד) ותבקע העיר. ומעין כח בקיעת ביצה, כמ"ש (ישעיה, לד, טו) ובקעה ודגרה.

העיוגולים נעשה בהם בקע - חלון לצורך הארה מעיוגול עיוגול כמ"ש בעץ חיים, ושורשו בקו שבקע באור א"ס הסובב. ועיין חשק שלמה (השורשים, אות ח, חג) וז"ל חג - שם מונח על הרוח בין הדבקים, כשיש כאן דברים השייכים זה לזה ויש הפסק ביניהם (עיי"ש שלכך נקרא חג, כי מפסיק בין ימי השבוע), וכו', וכן יקרא בקע הסלעים חג, ובריבוי חגוי, שכני בחגוי הסלע (ירמיה, מט, טז), יונתי בחגוי הסלע (שה"ש, ב, יד), ע"ש שהבקע עושה הפסק בסלע שהוא גשם אחד, עכ"ל.

גילוי אור א"ס בבקעה, כמ"ש (יחזקאל, ג, כב) קום צא אל הבקעה ושם אדבר אותך. ושורש גילוי א"ס ע"י בקיעה, נתבאר בזוה"ק (ח"א, טו, ע"ב; טו, א) ויהי אור, אור דכבר הוה, אור דא רזא סתימאה, אתפשטותא דאתפשט ואתבקע מרזא דסתרא דאור עלאה סתימאה, בקע בקדמיתא ואפיק חד נקודה סתימא מרזא דיליה דהא אין סוף בקע מאורא דיליה, וגלי האי נקודה י', כיון דהאי י' אתפשט, מה דאשתיך אשתכח אור, עיי"ש. והשורש, אור, אור-י', אור גימט' אין סוף. י - בחינת י' ספירות הגנוזות במאצילן. וזהו בשורש בא"ס. ולתתא יש אור שלמטה מי"ס אלו, והבן. ועיין עמק המלך (ש"ד, פ"א).

צמצום

חלל פנוי, ותיקונו ע"י חילול בחליל. וכתוב (מלכים, א, א, מ) והעם מחללים בחללים ושמחים שמחה גדולה ותבקע הארץ בקולם. מחיצה. והאור בוקע את המחיצה ויורד. כן הוא בערכין בכל עולם ועולם. ובפרטות ובדקדוק יותר, עיין עץ חיים (שער מז, פ"ו) שמיצירה ולתתא אינו בוקע, עיי"ש. ובכללות, עיקר שורש הבקיעה, הוא אור א"ס שע"י הקו בקע את אור א"ס הסובב. וכן בקיעת הפרסא שבחציו של א"ק, עיין שער ההקדמות (י, ע"ב). וכן האור בוקע בדופני הכלי. עיי"ש (יד, ע"א). ואז בלוע בכלי ואינו בוקע לחוץ, ודו"ק.

קו

הקו בוקע את כל המדרגות כולם, כן יהיה לעת"ל, אז יבקע. עיין ספר הליקוטים (צמח צדק, ערך בקע). ולשם (ביאורים, עקודים, פ"א). הקו בוקע את אור א"ס הסובב ומוציא אור, ומימי האור העליון בתוכו (עיין ערך קטן חסד). וכן בוקע העיוגולים. עיין הגהות השמ"ש (עץ חיים, דף

יושר

ג' קוים. וכתוב (שמואל, ב, כג, טז) ויבקעו שלשת הגבורים וגו'. וכן בקע לגלגלת, משקלו ג' דרהם. וכתב ברד"ק (ספר השורשים, ערך בקע) וז"ל, בקע לגלגלת (שמות, לח, כו), בסגול, והוא מחצית השקל, לפי שנבקע מן השקל, עכ"ל. והבן שקל לשון שקול, בחינת מכדי שקולים הם ויבואו שניהם. וכאשר נבקע, היינו שאינו שקול, בבחינת חד ארוך, חד קצר, חד בינוני.

ועיין רבינו בחיי (שמות, ל, יג) טעם נוסף מדוע נקרא בקע, לפי שבחטא בקעו ביחוד, עיי"ש. וכן, יושר בוקע את העיגולים. עיין עץ חיים (שער א, ענף ד). ועיין לשם (הביאורים, עקודים, פ"א, אות יב) וז"ל, וזהו שאמר הכתוב, אז יבקע כשחר אורך - שקו היושר הנקרא יעקב היה בוקע העגולים מעט מעט, כשחר העולה מעט מעט, כך יהיה אורך, עכ"ל, עיי"ש.

שערות

השערות בוקעים את הגלגלת ויוצאים לחוץ, וזהו תחילת הבקיעה, עיין רזא דמהימנותא (דף נד), ואח"כ אח"פ, וכן אורות מ"ה - מצח, אלא שאין נעשה נקב - בקע אלא רק יציאת האור, וכן אורות ב"ן - עינים. וזהו בקע לגלגלת, והיינו אורת שבוקעים את הגלגלת.

וכתב ביריעות שלמה (חוברת יא, יריעה יט) וז"ל, וסבות הבקיעה, שמים. אם מכח הבא מבחוץ, כגון כח היד או כח כלי הבא על הדבר ומבקיעהו, כמו יבקע עצי עולה (בראשית, כב, ג) וכו', ואם מכח הבא מבפנים, שע"י התפשטותו כלפי חוץ יתבקע הדבר מכח התפשטותו, עכ"ל, עיי"ש. ובא"ק זהו כצד השני.

אזן

אזנים לכותל, ואזנים לארץ. וכתוב (מלכים, א, א, מ) ותבקע הארץ לקולם.

חוטם

חרון אף, חמה. וכתוב (יחזקאל, יג, יג) ובקעתי רוח סערות בחמתי. ובקע, ר"ת קצף על בניו. וכתוב (ירמיהו, טו, יד) אש קדחה באפי עליכם, ר"ת בקע. וכן כתיב (דה"י, ב, לב, כו) ולא - בא עליהם קצף, ר"ת בקע.

פה

כתיב (ישעיה, לה, ו) אז ידלג כאיל פסח ותרון לשון אלם, כי נבקעו במדבר מים ונחלים בערבה. ועיין צמח צדק (ספר הליקוטים, ערך בקע) שכח הדיבור נמשך מיעקב - יבקע, מיסוד אבא, לרחל, ומשם נמשך כח הדיבור, וקודם שנמשך אין כח לדבר, כתינוק שאין בכוחו לדבר.

עינים - שבירה

שבירה - חורבן. וכתוב (ירמיה, לט, ב) הבקעה העיר. וכן שם (נב, ז). וכתוב (תהלים, עד, ה) יודע כמביא למעלה - בסבך עץ קרדומות - ר"ת בקע. והשבירה, שורש הפזור. וכתוב (תהלים, קמא, ו) כמו פלח ובקע הארץ נפזרו עצמנו לפי שאול. ותולדת השבירה, קלקול, קללה. בקע ר"ת על קללתך בני, וזה נאמר ליעקב, י-בקע, ע"י רבקה. ובקע במילוי עולה "מרחפת", כמ"ש מת-רפ"ח, כנודע. וכן עולה בגימט' הוא לך כסות עינים (שם, כ, טז), שזוהו שבירה באור העינים, והיינו כיסוי.

עתיק

פסח, לשון דילוג, עתיק. וכתוב (שמות, יב, מב) ליל שימורים הוא לה, גימט' בקע במילוי. קי"ס, בעתיקא תליא מילתא. וכתוב (שמות, יד, טז) ונטה ירך על הים ובקעהו. והוא בזכות יעקב. עיין ספר הליקוטים, צ"צ (ערך בקע). ואמרו (זוה"ק, ח"ג, קכח, ע"ב; קלו, ע"א) ולקבל דא בקע לגלגלת לתתא, כד עלאן בחושבנא, והאי בקע אגר אוראותא אשתכח מיניה לעתיק יומין. ועיין זוהר הרקיע (בראשית, ד"ה בקע ולא בקע) סוד בקיעת מלכות דא"ק לעתיק.

ג"ר, רדל"א. ועיין זוה"ק (טו, ע"א) סתים גו סתימין דאין סוף בקע ולא בקע אורא דיליה לא אתיידע כלל, עד דמגו דחיקו דבקיעותיה נהיר נקודה חדא סתימאה עלאה, בתר ההיא נקודה לא אתיידע כלל, עיי"ש. וזהו "שורש רדל"א". ועיין שעת רצון (שם).

אריך

אורך. וכתוב (ישעיה, נח, ח) אז יבקע כשחר "אורך" ו"ארכתך" מהרה תצמת. ועיין זוהר הרקיע (אמור, ד"ה והעושר). וכתב ביריעות שלמה

ולכך. פירוש, לפי שמלאה מים ואין אדם נכנס בה, לכך רושת היחיד לזה ולזה, עכ"ל. ומבקע לגלגלת, קונים מהן קרבנות צבור. וכן ע"י בקע לגלגלת ידעו מנין ישראל, שהם ס' ריבוא, ס' דייקא.

נוק'

א"י. וכתוב (דברים, יא, יא) ארץ הרים ובקעת. בית. וכתוב (עמוס, ו, ס) והבית הקטן בקעים. ובית אשה, עולה בגימט' בקע במילוי. נוק' דז"א נעשה ע"י בקיעה של אור במקום הטבור באחריו, ועי"ז נעשית הנוק'.

כתר

לובן העליון. וזהו בקעת הלבנון (יהושע, יא, יז). כתב בעבודת הקודש (ח"א, פ"ג) בביאור דברי הזוה"ק, וז"ל, דהא א"ס בקע מאוירא דיליה וכו'. הנה כי א"ס בקע בכתר עליון שהוא אוירא דיליה, עכ"ל, עיי"ש. ועיין צמח צדק (ליקוטים, ערך בקע) מדברי הרבינו בחיי, שסוד בקע לגלגלת, בקע - קע"ב, כנגד קע"ב אותיות שבלוחות הברית. ובהם יש כת"ר אותיות, עיי"ש.

חכמה

חכמה, זית, שמן. וכתוב (זכריה, יד, ד) ונבקע הר הזיתים.

בינה

יין. וכתוב (יהושע, ט, יג) ואלה נאדות היין אשר מלאנו חדשים והנה התקבעו. ואמרו (גיטין, כו, ע"א) שמא יבקע הנוד. בקיעת הבינה. עיין פע"ח (שער הסליחות, פ"א), ושער הכוונות (דרושי ויעבור, דרוש א), ועץ חיים (שער הכללים, פרק ח), שהתפשטות יסוד דבינה עד חזה דז"א ושם מתפשט אורו, ומוגדר זאת כבקיעה, עיי"ש. ועיין שער הפסוקים (בלק, ד"ה והנה הכתר של רחל).

לב. וכתוב (בראשית, ח, כא) לב האדם רע מנעריו, גימט' בקע במילוי.

דעת

דעת דקלקול, נחש. ועיין ריעות שלמה (חוברת ג, יריעה ו) שארסו של נחש יוצא מבין בקע השיניים.

(חוברת יא, יריעה יט) וז"ל, בקע הונח בדרך כלל על פעל הבקיעה, והיינו התחלקות בארכו, הן ככולו והן במקצתו, עכ"ל, עיי"ש בהרחבה.

י"ג תיקוני גלגלתא דאריך. וכתב הגר"א (ספד"צ, פ"א) וז"ל, בחד גולגלתא - הוא ראשית התיקון של מתקלא, וז"ש בשקל הקודש בקע לגלגלת מחצית השקל, שהוא חוורתא דנפיק בפלגא דגולגלתא, כמ"ש בא"ר, עכ"ל. ועיי"ש (ד"ה חד לאלף יומין).

אבא

כתיב (איוב, לב, יט) כ"אבות" חדשים יבקע. והוא כלי ליינ.

כתב בשעת רצון על הזוה"ק (ח"א, טז, ע"ב) וז"ל, וז"ש שהאין סוף הנזכר כאן הוא עתיק יומין בקדמיתא כשנתקן פרצוף אבא בתחילה, בקע ההוא אוירא דכייא ואפיק חד נקודה שהיא יו"ד סתימאה (כי אבא סוד י', כנודע), עכ"ל, עיי"ש. ועיין עבודת הקדש (ח"א, פ"ג). ועץ חיים (שער הכללים, פ"י).

יסוד דאבא. וז"ל השעת רצון (ח"א, קמו, ע"ב) וז"ל, זהר דא, הוא יעקב היוצא מיסוד דאבא כנודע. על ברירו דשמא דא, הכי נקרא יעקב אותיות בקיע, כי בקע יסוד דאבא ויצא, שכן אורות בוקעים ויוצאים להאיר ליעקב, עכ"ל. ועיין עמק המלך (שער יד, פרק קסט).

אמא

אם היולדת, נבקע מקום הלידה ואזי יולדת. וכתוב (מלכים, ב, ב, כד) ותצאנה שתיים דבים ותבקענה מהם ארבעים ושני ילדים. וכן בן פקועה, פקע - בקע. עיין ערוך ערך פקע, בסוגריים.

ז"א

פרצוף ז"א, תחילתו בכתף. וכתוב (יחזקאל, כט, ז) ובקעת להם כל כתף.

ז"א תחילתו היה רה"ר, ואח"כ בתיקון נעשה רה"י, כנודע. וכתב בערוך (ערך בקע) וז"ל, פירוש בקעה, יש בה שדות הרבה (שבת, ו), ובקעה אינה לא כרשות הרבים ולא כרשות היחיד. והא תנן (טהרות, פ"ז, מ"ו) בקעה בימות החמה רה"י לשבת, ורה"ר לטומאה. בימות הגשמים, רה"י לכך

זהב. וכת"ב (שם, כד, כב) בחיפוש זווג ליצחק, רבקה, ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו.

תפארת

יעקב, י-בקע. וכת"ב (ישעיה, נד, ז) ברגע קטון עזבתיך (ר"ת בקע) וברחמים גדולים אקבצך. וכתב בעמק המלך (ש"ג, פ"ג) וז"ל, יעקב, ו' שהיא רחמים, בקע שהיא נפילת האור, והוא דין, עכ"ל, עיי"ש. וכתב בבעה"ט (בראשית, לב, כד) וז"ל, ויעברם, ב' במסורת, הכא, ואידך בקע ים ויעברם (תהלים, עח, יג), מלמד שנבקע לו מעבר "יבק", ועבר ביבשה, עכ"ל. ועיין ערך קטן אבא. ועץ חיים (שער עקודים, פ"א).

כתב בפירושו החיית על מערכת האלהות (פ"ט) וז"ל, ו' זרוע תפארתו, וביה בקע הים, מיא דאורייתא, עכ"ל, עיי"ש. והבן שיש בחינה שאות ו' בוקעת, ו' המבדלת. וכן יש בחינה שאות י' בוקעת, י-בקע, כנ"ל. ועיין ברית כהונת עולם (מאמר מאה ברכות, פ"ה). ויונת אלם (פרק ג).

ועל דרך כלל, יעקב, י-בקע, כנ"ל זהו מכח יסוד אבא. ויש בחינה עליונה של בקיעה ביסוד א"א, ונתבארה בספר הליקוטים (ישב, בפסוק ותשב באיתך קשתו), וזהו אצל יוסף.

והבן שבקע הוא צירוף של יעקב - ישראל, עם יוסף, ודו"ק. וכת"ב (בראשית, לו, יג) ישראל אל יוסף, גימט' בקע במילוי.

וכן בוקע ב' בקיעות, כמ"ש בעץ חיים (שער לב, פ"א, מ"ת) וז"ל, בחינת יעקב אינו יוצא אלא ע"י ב' בקיעות, א' בקיעת יסוד אבא (ונקרא בחינת יוסף - יסוד), ואח"כ האורות בוקעים בקיעה שנית, והוא כלי הגוף דז"א עצמו (ונקרא בחינת ישראל, והבן), ואלו הם ב"פ יעקב, עכ"ל, עיי"ש.

ובחינה נוספת, היא יסוד עתיק המולבש בת"ת, וזהו צירוף נוסף של ת"ת ויסוד. ועיין תורת חכם (דף קכט, ע"ב). ועיין ע"ח (שי"ג, פ"ב), וברש"ש (שם), ובדברי שלום (שם), ובשמן ששון (שם, אות ו'), ובאיפה שלמה (שם, אות ב).

נצח

מעלה, הר. וכת"ב (מלכים, ב, ח, יב) והרתיהם תבקע. וכל הריון נקרא כן מלשון הר, והבן. וכת"ב (ישעיה, מ, ד) והרכסים לבקעה.

ובתיקון כתיב (משלי, ג, כ) בדעתו תהומות נבקעו. וכח הדעת דקדושה, משה, וכאשר נפטר נחלק כח זה, ועי"ז נתשכחו הלכות בימי אבלו כמ"ש בתמורה (טז, ע"א), והחזירם עתניאל בן קנז בפלפולו, ר"ת עקב.

דבר והיפוכו. מחד אמר לבן "עצמי ובשרי" ליעקב, ומאידך אמר על בנותיו "הלא נכריות" (נחשכנו לו), ושניהם עולים בקע במילוי.

חסד

מים. אולם עלייתם מתתא לעילא, מעיין, זהו צירוף של יצחק לאברהם, גבורה לחסד. וזש"כ (בראשית, כו, טו) חפרו עבדי אביו בימי אברהם אביו, גימט' בקע במילוי.

וכתיב (בראשית, ז, יא) נבקעו כל מעינות תהום רבה. וכת"ב (שמות, יד, כא) ויבקעו המים. וכת"ב (דברים, ח, ז) ארץ נחלי מים ותהמת יוצאים בבקעה ובה. וכת"ב (שופטים, טו, יט) ויבקע אלקים את המכתש אשר בלחי ויצאו ממנו מים. וכת"ב (ישעיה, מא, יח) ובתוך בקעות מעינות אשים. וכת"ב (שם, מח, כא) ויבקע צור ויזבו מים. וכת"ב (תהלים, עד, טו) אתה בקעת מעין ונחל. ודרך בקעה להיות מלאה מים בימות הגשמים. עיין ערוך, ערך בקע. ולכן עושין בה נברכת הכובסין. עיין מו"ק (ה, ע"ב) ואמרו שם, מאי נברכת, רב אמר זה בקיע, בקיע אבן של כובסין, עיי"ש.

ולהיפך, כתיב (איוב, כו, ח) צרר מים בעביו ולא נבקע ענן תחתם.

אמרו (תיקוני זוהר, קב, ע"א) הה"ד (שמות, ט) הנה יד ה' הוי"ה, ה' חמש אצבעין, ובה בקע ימא, ודא איהו בוקע מים מפניהם, ובה עתיד למהוי בוקע ימא דאורייתא מימנא.

חו"ג, ב' ידים. וכתב בציוני (נשא) על שם פספסים, וז"ל, ר"ל בפס ידו בקע הים והטביע את מצרים ובפס ידו הציל את ישראל, זהו שאמר הכתוב ימינך ה' נאדרי בכח, ימינך ה' תרעץ אויב, עכ"ל.

גבורה

יצחק. ובעקדת יצחק כתיב (בראשית, כב, ג) ויבקע עצי עלה. וכת"ב (שם, כד, סב) ויצא בא מבאר לחי רואי, גימט' בקע במילוי.

הוד

מטה. וכתוב (מיכה, א, ד) והעמקים יתבקעו. וכתוב (תהלים, קד, ח) ירדו בקעות. וכתוב (דה"י, ב, כה, יב) ויבאום לראש הסלע וישליכום מראש הסלע וכלם נבקעו. נו"ה, תרי רגלים, עקב - בקע. וכתוב (שמות, כא, יט) יקום ויתהלך בחוץ, גימט' בקע במילוי. ומצד עקב, מקום השכחה, עקב במילוי, גימט' תשכת, היפך רגל גימט' זכור, כנודע.

יסוד

בקיעת "און" (עמוס, א, ה). והיסוד בוקע את הבתולים, בוקע את הנקבה. בקע, בק-ע, נקב, נ-קב. ועיין ערך קטן אבא וערך קטן תפארת, בקיעה ע"י יסוד דא"א ודאבא. וכתב במאורי אור (ערך בקע) וז"ל, כל בקיעה הוא מסטרא דיסוד, ובקע גימט' ב"פ אלקים וכו', וכל בקיעה הוא מסטרא דאלקים, עכ"ל. ובקע ר"ת, עוז ברית קודש, שכח העזות שבו בוקע.

מלכות

מקום, ארץ. וכתוב (בראשית, יא, ב) וימצאו בקעה בארץ שנער. וכתוב (במדבר, טז, לא) ותבקע האדמה. שם אדנ"י. וכן אדני המשכן. ומבקע לגלגת נעשו האדנים.

נפש

בקע לגלגלת, מחצית השקל בשקל הקודש, לכפר על נפשותיכם. ועיין זהר חדש (מו, ע"א).

רוח

כתיב (ישעיה, סג, יד) כבהמה בבקעה תרד רוח ה' תניחנו וגו'. בקע, ר"ת ברוח קדים עזה (שמות, יד, כא). וכתוב (יחזקאל, יג, יא) ורוח סערות תבקע. ושם (שם, יג) כתיב, ובקעתי רוח סערות בחמתי. וכתב ביריעות שלמה (חוברת יא, יריעה יט) וז"ל, והוא נעשה ע"י רעד פנימי של רוח ושל אש הנקרא זועה, עד שיתבקעו הרים וגבעות, והארץ נעשה בקעים בקעים, עכ"ל.

נשמה

הנשמה בוקעת בקיעות בגוף ויוצאת בהארתה לחוץ.

חיה

כתיב (יחזקאל, לו, ב) והנה רבות מאד (העצמות) על פני הבקעה והנה יבשות מאוד. וקבלו חיות מראה המגלה שורש תחית המתים.

יחידה

נקראת איתן, ונקרא צור, לשון תוקף וחוזק. וכתוב (תהלים, עח, טו) יבקע צרים במדבר. כתב הרמח"ל (אדיר במרום, ד"ה שמייה דעתיקא) וז"ל, ואמר, אז יבקע כשחר אורך, כי בה נטל יעקב מאברהם לעשות בקיעה, הנה שם יש בחינת האורות שורש יעקב מן אלהם כנ"ל הנמסרים לאברהם, ובהשתלם זה הענין תנתן שליטה שלימה למלך המשיח, עכ"ל, עיי"ש בהרחבה. ועיין עוד בדבריו, תקט"ו תפלות (תפלה של"ג). ועיין שוחר טוב (מזמור י"ח, מגדיל ישועות מלכו).

מילון ערכים בקבלה

בקע

עד דמיגו דחיקו דבקיעותיה נהיר נקודה חדא, שהוא הי"ד דנפק מאויר, עיי"ש, שאות יו"ד לעולם הוא נקודה סתימא עילאה, שהיו"ד שנפק מאויר היא סתימא עילאה, שהיא נעשה פרצוף אבא דכללות האצילות, והוא דכיא מאיר בו באבא מלמעלה בהעלם ובגניזה, עכ"ל. ועיין לשם (ספר הכללים, כלל יד, ענף ב, אות ט).

וביאור בקע ולא בקע, לשיטת מהר"י סרוג, עניינו סוד יו"ד אחרונה של שם ס"ג, שירדה תוך הטהירו, עיין נובלות חכמה, ובעמק המלך ועוד.

ובשורש, שורש הבקיעה בתורת מהרח"ו, הוא ברזא דא"ס שיוצא הקו, ובוקע למקום החלל, וכלשון הלשם (שם) ראשית דברי הזוה"ק הוא מדבר על הקו דאור א"ס ית"ש שהתפשט בהצמצום, עכ"ל. ודו"ק שאף שבתחילת לשון הזוה"ק הנ"ל, לא השתמש בלשון בקיעה, אלא רק לתת בראשית האצילות, באור דעת דאצילות שמתלבש באויר של א"א, אולם שורשו הדק בא"ס שהוא הקו שבוקע אור א"ס ונכנס למקום "הבקוע", שהוא מקום החלל, ודו"ק.

אמרו (זוה"ק, ח"א, טו, ע"א) בריש הורמנותא דמלכא, גליף גלופי בטהירו עלאה בוצינא דקרדינותא ונפיק גו סתים דסתימו מרזא דאין סוף קוטר א בגולמא נעיץ בעזקא לא חוור ולא אוכם ולא סומק ולא ירוק ולא גוון כלל. כד מדיד משיחא, עביד גוונין לאנהרא, לגו בוצינא, ונפיק חד נביעו דמניה אצטבעו גוונין לתתא, סתים גו סתימין דרזא דאין סוף, בקע ולא בקע אוירא דיליה, לא אתיידע כלל, עד דמגו דחיקו דבקיעותיה, נהיר נקודה חדא סתימא עלאה, בתר ההיא נקודה לא אתיידע כלל, ובגין כך אקרי ראשית מאמר קדמאה דכולה.

וכתב בשעת רצון (שם) וז"ל, שראשית כל ההמשכות הוא מזה הדעת, הנקרא אוירא דכייא יע"ש (עץ חיים, שער מ"ד ומ"ן, פ"י). וז"ש סתים שהוא הדעת דעתיק יומין הנקרא אוירא דכייא (ה"ח שבו), גו סתימין, בין כתר ומוחא סתימא, שגם הם סתימין, שהטיפה העליונה דרזא דאין סוף האמורה נמשכה ע"י הדעת אלא שהוא בהעלם גדול, בקע ההוא קרומא דחפייא על מוחא סתימא ולא בקע, ולמה היה זה בהעלם גדול, בקע ולא בקע, משום דאוירא דיליה לא אתיידע כלל, הוא משום מ"ש רבנו ז"ל, שגם שנתלבש הדעת בהאי אוירא דכייא, עדין הוא סתום ומאד מכוסה, ומש"ה לא אתיידע כלל

מדור
ארמית

מילון ערכים בארמית
בקע - בזע - פולח

מילון ערכים ארמית

בקע – בזע – פולח

וכו', עכ"ל. והיינו ששורש העבודה לחלק עץ, הדעת לשנים דייקא, טוב לעצמו ורע לעצמו, וזהו פולח דתיקון אחר החטא.

אולם פולח בקלקול אחר החטא, כמ"ש בעמק המלך (שער טז, פרק יא) וז"ל, בסוד הפסוק, כמו פלח ובקע הארץ, פירושו, כמו הנחש אשר הוא פולח ובוקע לעלות לקטרג, עכ"ל. ומעין כך עיין ספר הליקוטים (תולדות, פרק כח, ד"ה ותאמר לו אמו).

וזה לעומת זה, בתיקון כתיב (ישעיה, נח, ח) אז יבקע כשחר אורך. וכמו שהיה זמן בקיעת ים סוף, וכתיב (שמות, יד, כז) וישב הים לאיתנו לפנות בוקר, לעת"ל לפנות בקר, זמן השחר, לשון שחור, יבקע ויאיר.

וכתב ביוסף תהלות (תהלים, קיא, ד) וז"ל, זכר עשה לנפלאותיו חנון ורחום ה' - אפשר במ"ש רבינו האריז"ל זצ"ל, דכל הניסים שנעשו לישראל בכלל ופרט, היינו דברוב חסדיו ית', אז יבקע אור גדול ויחודי ממדות העליונות ומכניע הסט"א, ואז נעשה הנס, עכ"ל.

כתיב (תהלים, עח, יג) בקע ים - ובתרגום "בזע" ימא. וכן תירגם בישעיה (סג, יב). וקרוב ללשון בקע, בצע, וכן תרגם בצע אמרתו, בזע. ועיין ערוך, ערך בזע.

וכן פולח, לשון בקע, כמ"ש רש"י (תהלים, קמא, ז) וז"ל, פולח, לשון בקוע, כמו יפלה כליותי, ובוקע בארץ, עכ"ל. וכתב בהכתב והקבלה (שמות, ח, יז) וז"ל, פולח ובוקע בארץ - שיתחלקו רגבי האדמה ע"י החרישה, עכ"ל. וכתב הרד"ק (תהלים, שם) וז"ל, פולח ובוקע ענין אחד במלות שונות, עכ"ל. ובארמית פלח, לשון עבד, והיינו כי העבודה לחלק הדברים, ודו"ק. ונקרא פלחי דבילה (דמאי, פ"ה, מ"ה), והיינו כי דרך לחלק ולבקוע ולפלח עיגולי דבילה לפלחים, חלקים. ועיין תי"ט (שם). ועיקר העבודה, היא עבודת קרקע, ובה נאמר פולח ובוקע בארץ.

ומאיך כתב בערוך, ערך פלח, וז"ל, ובפרשת כי יכרית, היו מוסרין לכל אחד מישראל שני פולחין שישמרו אותו שלא יחטא. א"ב, פירוש פולח בלשון יוני שומר, עכ"ל. והיינו כי קודם החטא, נצטווה אדה"ר, לעבדה ולשמרה, ששם העבודה לשמרה, ודו"ק. אולם אחר החטא העבודה, חלוקה, לחלוק עץ הדעץ טוב ורע לשנים, לטוב לעצמו ורע לעצמו. וכתב במחזיק ברכה (י"ד, סימן מד, אות יב) וז"ל, דהגהות אשר"י כתבו בשם הראב"ה דאם נחלקה הכוליא לשנים וכו', דיליף לה הראב"ה מהא דאמרינן בגמ' (חולין, מג) אלא מעתה יפלח כליותי מי קא חיי, וסתם פולח הוא לשנים,

